Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the ima-ges to determine what is correct.

GÖTEBORGS UNIVERSITET

N:R 30 (1229). SÖNDAGEN DEN 24 JULI 1910. 23:DJE ÅRG.

IDUN

ILLUSTRERAD TIDNING FÖR KVINNAN OCH HEMMET

GRUNDLAGD AF FRITHIOF HELLBERG

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE: JOHAN NORDLING.

"Yngste rekryten."

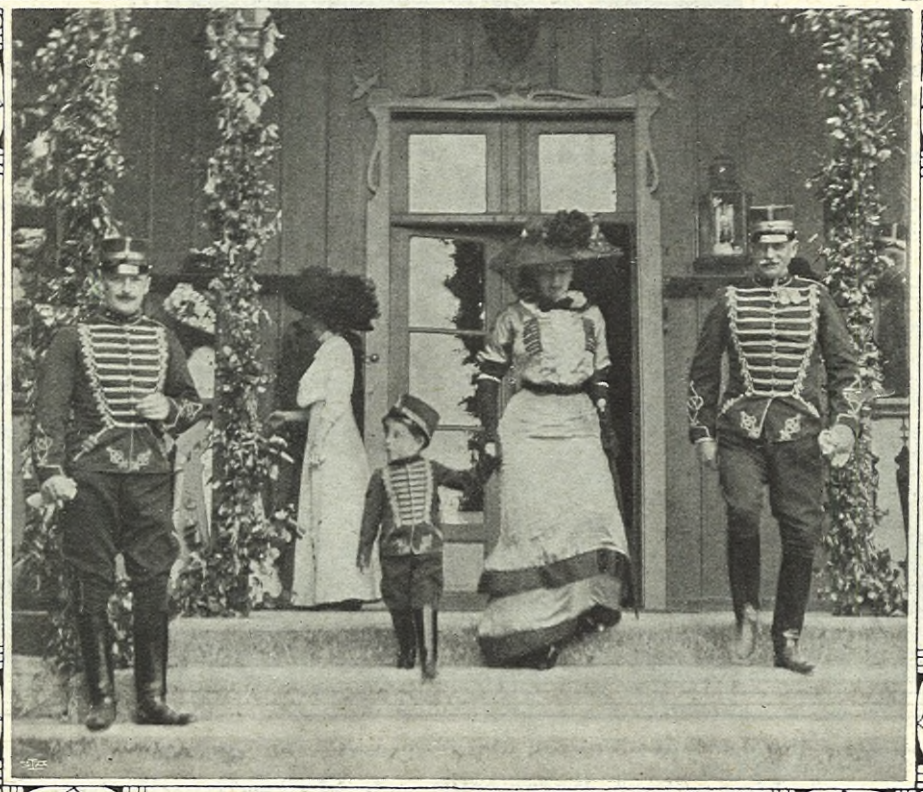

1. PRINS GUSTAF ADOLF OCH KRONPRINSESSAN MARGARETA ÅSE KRONPRINSENS HUSARERS PARAD Å BONARPS HED. 2. PÅ VÄG FRÅN OFFICERSMÄSSEN. ATELJÉ JONN, MALMÖ, FOTO.

VID Kronprinsens Husarer, det vidtberömda skåneregementet i hans faders hertigdöme, har prins Gustaf Adolf, kronprinsparets äldste son, nu gjort sina första lärospån i krigarens yrke. En söndagmorgon fick han sätta på sig husaruniform med snodder och blanka knappar och höga ryttarstöflar, trycka uniformsmössan på hufvudet och med far och mor bege sig af från Sofiero till Bonarps hed, där kronprinsens husarer äro förlagda. Här fick den fyraårige rekryten besöka officersmässen — en af våra bilder är tagen just när han lämnar densamma vid kronprinsessans hand — bevista en högtidlig fältgudstjänst i det fria och slutligen ta på sin stoltaste krigarhållning för att värdigt åse regementets defilering i parad. Sedan han därjämte högst egenhändigt företagit inspektion vid några af regementets inkvarteringsställen, var den mera ceremoniella delen af dagens plikter slut, han fick äta lunch och leka och rasa, som fyraåringar bruka, och använde sig också af tillåtelsen i fullt mått. Kort därefter återvände kronprinsparets automobil till Sofiero.

Den lille hertigen var föreställd för sitt regemente!

Herren till Steninge

PÅ DET STÅTLIGA urgamla Uplandsgodset Steninge har i dessa dagar flaggan vajat på half stång från den stolta Tessinska hufvudbyggnaden — herren till Steninge, häradshöfding G. B. A. Holm, har ute på sitt Tusculum, där den Gustiavanska parken nu stod i högsommarflor, aflidit till följd af ett inre lidande, 64 år gammal.

Häradshöfd. Holm var som bekant chef för Kungliga Boktryckeriet och det stora bokförlagsaktiebolaget P. A. Norstedt & söner, som under hans mångåriga och skickliga ledning gått oafbrutet framåt och allmänt betraktas som det främsta i sin bransch. I en stor mängd företag af olika art var dessutom den nu aflidne intresserad och nedlade tid och arbete. Så har han stått i spetsen för Dramatiska teaterns nybyggnad och var vice ordförande i teaterns styrelse. Hans klara blick och starka vilja ha också fört många företag till seger. Ända in i äldre dagar arbetade han med oförminskad intensitet, och döden, som kom efter en kort tids lidande, stäckte hans planer att tillbringa sin ålderdom i lugn och ro på det vackra Steninge.

Efter en omfattande och pietetsfull restaurering utgör detta af Tessin byggda slott ett af de vackraste minnena från den glansperiod inom vår byggnadskonst, som inföll i slutet af 1600-talet. Godsets historia sträcker sig långt tillbaka till medeltidens första skeden, det har tillhört många ägare, bl. a. den olycklige Axel Fersen d. y., hvars minnesvård är rest i parken.

Från Steninge, där den aflidne godsherrn varit utställd på lit de parade i sin park, bars kistan af underhafvande till ångaren Upland och fördes med denna till Riddarholmen. Jordfästningen försiggick därpå i den rikt blomstersmyckade Jakobs kyrka i närvaro af ett stort antal den aflidnes underordnade och vänner.

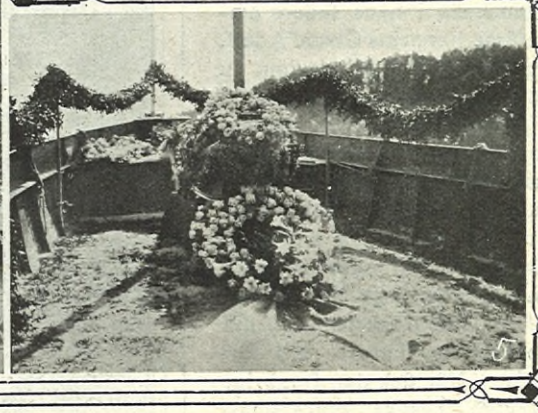

1. Steninge slott från parksidan. 2. Häradshöfding G. B. A. Holm på lit de parade. 3. Kapellet i parken. 4. Sorgetåget till båten. 5. Kistan på ångbåtsdäcket. A. Blomberg foto.

Ärade husmödrar!

De som köpa utaf
Rosenfors hafregryn och **Hafre-Sundhetsmjöl**
få alltid full valuta för sina penningar. Tillverkas under läkarekontroll och erhålles uti alla välsorterade speceriaffärer.
Partilager i Stockholm hos Aktiebolaget Wahlund & Grönblad.
Vördsammast **Aktiebolaget Rosenfors Bruk & Nya Valskvarnar, Rosenfors.**

HR
Inreg. Varumärke.

ANNUNZIA

LÄNGE HADE JAG vandrat i den stora staden och lyssnat till gatornas brus och folkets sorlande tal, många främmande ansikten hade glidit förbi mig under de starkt skinande lamporna, ansikten, hvilka voro som masker formade till löje, svårmod eller smärta, somliga med röda läppar fulla af lifvets blod, andra med kinder så bleka som vissnade rosenblad och åter andra så mörka af sorg, att de tycktes mig beslöjade af svarta dok.

Så kom jag slutligen bort från de upplysta gatornas tusen lampor, öfver torg, som lågo öde med stirrande husrader, och jag kom in i trånga, smutsiga gränder, vid hvars portar eländet stod på vakt, och ju längre jag gick, dess glesare brunno lyktorna, jag såg min egen skugga, som följde mig längs de grå väggarna, vinden stönade och kved vid gatukorsningarna och mörkret blef större och hemskare omkring mig.

Jag kände dock hvarken rädsla eller lust att återvända, tystnaden, som ökades med mörkret, gaf mig tid att tänka och jag hade så mycket att tänka på.

Plötsligt rycktes jag ur mina funderingar vid att någon häftigt stötte till min armbåge och trängde mig ner i den smutsiga rännstenen.

Jag vände mig om och såg en liten parfvel på tolf år bana sig väg genom en grupp af mörkklädda män och kvinnor, hvilka stodo tätt bredvid mig och talade med låga, grofva röster.

Jag tog honom i armen, och han hejdade sig och blickade upp till mig med sina lillgamla, bleka ögon. Han bar på armen en hög aflånga, kulörta papperslappar, på hvilka med stora svarta bokstäfver stod tryckt: Program.

Och han skrek med sin gälla röst: — "Kom och se Annunzia, kom och se Annunzia."

Och de mörka männen tystnade och de torftigt klädda kvinnorna vände sina glåmiga ansikten mot honom, när han skrek:

— Kom och se Annunzia.

Men jag frågade, i det jag fortfarande höll fast i hans arm:

— Hvem är Annunzia?

Han såg åter på mig, och det kom ett lustigt nyfiket uttryck i hans ansikte.

— Annunzia, sade han, Annunzia, vet du inte det. Det är hon, som sjunger.

— Hvar sjunger hon? frågade jag.

— Här, vet du väl, svarade han, och han pekade med sin osnygga hand mot några röda och gröna plakat, som voro uppklistrade vid ingången till den port, där männen och kvinnorna hade grupperat sig.

Och jag gick bort mot porten, som upplystes af fyra simpla lyktor, af hvilka dessutom den ena saknade ett glas, och i porten satt en gammal, gulgrå kvinna med en röd schal öfver hufvudet och sålde biljetter.

Jag köpte en och hon räckte mig den med sina similidiamantbeprydda fingrar, och alltjämt skrek pojken ute på gatan:

— Kom och se Annunzia!

Några af männen och kvinnorna kommo också in och köpte biljetter och de utbytte förtroliga ord med biljettförsäljerskan, en af dem sade:

— Följde hon med honom i går — eller är hon lika stram ännu, den lilla — — —

Och det grågula ansiktet förvreds i en grimas, och två grofvuxna pojkar brusto ut i flatskratt.

Jag följde efter männen och kvinnorna, som gingo två och två, genom en mörk gång och kom så in i en sal med parallella bänkrader, hvilkas ryggstöd hade stora fläckar, där målningen slitits af.

Där fanns icke mycket folk, mest unga pojkar med vulgära ansikten och tungt, mörkt hår, några illa sminkade kvinnor i brokiga kattunsschalar, hvilka voro virade i kors öfver bröstet och hade långa fransar i ryggen.

De sminkade kvinnorna smålogo och lyfte sina magra händer, så att armbanden klirrade.

I salen var nästan mörkt och en unken luft blandad med lukten af apelsinskal och dålig parfym slog emot mig.

Jag satte mig i en vrå, och när jag vant mig vid det svaga ljuset, såg jag längst bort i fonden en sorts tribun, kring hvilken var spändt ett fläckigt, dammigt och delvis sönderrifvet förhänge af röd plysch.

Nedanför stod ett gammalt piano.

En gammal man i skinnmössa gick omkring och sålde apelsiner, cigarretter och genomskinliga brefkort — han plirade med ögonen och hade ständigt ett skrockande skratt tillreds på läpparna.

Jag hade kommit in på en af dessa undangömda förstadsvarietéer, där slagsmål och mord höra till dagordningen, men jag behöfde nu ej vara orolig för att min klädedräkt skulle väcka uppseende eller locka till plundringsförsök, ty den skilde sig ej stort från de öfriga männens.

Gubben i skinnmössan kom bort till mig och visade mig sina brefkort.

Han höll dem upp mot ljuset och plirade med ögonen mot mig, i det han på bruten accent sade:

— Unga herre, köpe vackre kort, icke, unga herre mycket tycka om, icke — och de sminkade kvinnorna sågo på mig och sänkte sina ögonlock.

Men jag köpte inga kort, utan bad honom låta mig vara i fred — och han stapplade vidare från bänk till bänk.

En klocka ringde vid estraden och det blef ljusare i salen.

Pianisten, en blekfet tysk med vaxade mustascher och oljigt, glänsande hår, kom in och slog an några ackord.

Bänkarna voro nu fullsatta och luften i salen var kväfvande het.

Programpojkens röst hade tystnat ute på gatan och gubben med skinnmössan var försvunnen.

Från min vrå hade jag en god öfverblick öfver salen med dess vaggande hufvuden och fläckiga bänkrader, då och då reste sig någon från sin plats och gick öfver på motsatta sidan för att byta ett par ord med en bekant, alla tycktes känna hvarandra och de talade ogeneradt med ögonkast och handrörelser likt människor, hvilka dagligen vistas i hvarandras sällskap.

Längst fram till vänster om tribunen satt dock en ensam äldre, beslöjad kvinna, hvilken tycktes oberörd af allt det som sades, hviskades och skämtades omkring henne, hon satt med något böjdt hufvud och händerna lagda i kors i skötet — en ställning, som genom sin andäktiga ro verkade grotesk i denna omgifning.

Ingen talade till henne och hon förändrade ej sin ställning, utan förblef orörlig sittande med — som jag tänkte mig — ögonen sänkta mot golfvet.

Föreställningen hade börjat, blott några få lampor upplyste tribunen.

Det var två gossar i smutsiga, rosafärgade trikåer, deras magra kroppar snodde sig i de vanliga akrobatiska rörelserna och det röda sminket på deras kinder förmådde ej dölja deras ansiktens grå blekhet.

Publiken tycktes oberörd och samtalet tystnade ej.

Där var vidare en negerkomiker i en regnbågsfärgad frack och med manschetter om fotanklarna, en tysk halfgammal altsångerska, en damimitatör och en dvärg med rödt hår, som dansade så, att hans lilla kropp flämtade af ansträngning — och alla voro de smutsiga och dåligt sminkade, och de nickade och logo stereotypt mot den blekfete pianisten, när han tog en klunk ur konjaksglaset, som stod bredvid honom på pianot.

Men så med ens blef det så stilla i salen och allas ögon vändes mot tribunen.

Framför mig och tätt invid rampen stod en ung flicka, med mörkt hår, och sjöng.

Det var en svag, men klingande stämma, som fullständigt skulle ha drunknat i det förra sorlet, och hennes kropp var så späd och liten som hos ett barn.

Hon var klädd som zigenerska i röd kjol och svart jacka och med guldpengar i håret, och vid refrängen slog hon med sina små hän-

KÖP KOCKUMS HYGIENISKA
Utvändigt blå, invändigt hvita
PANSAR-Emaljerade GRYTOR.
Starka. Prisbilliga.

Cerebos Salt
begagnas i slott och koja.
Generalagent: Gustaf Clase, Göteborg & Stockholm.

BERGETS PRINSESSA.

SÅ ENSAM den morgonen gick jag på fjället
som man bara på fjället kan ensam gå.
Jag nådde vidblickarstället,
där ögonen milsvidt nå.

Nordan skakade
skrefvornas bo.
Sankmark gungade
under min sko.
Här jag smakade
myrarnes ro.
Jag, den betungade,
fick ny kraft till tro.

Tufvornas grönbruna täcken
dolde dälderna i vågiga veck.
Bergens fläckiga räcken
hvitnade som ull och svartnade som beck.
Svart skiffer, hvit snö —
det är som lefva och dö, lefva och dö!

Blåa sjöar glänsa
som barnaögon glittra.
Fylld är bergkungens bägare.
Hvem skall till sunnans cittra
komma i sol och kredensa
vinet för Vidablicks ägare?

Då hörde jag en bergbäck pladdra:

"Fjället, störst bland drotter,
har den ljufvaste dotter.
Se hennes pannslöjor fladdra,
där hon smärt och smidig smyger,
draperad i silkestyger.
Hon är lätt som en solstråle,
käck som en fjol-fåle,
hon är som en lärka, som drillar och flyger."

Knappt var det sagdt
— jag stod på vakt,
jag hade min hand mot örat lagt
för att lyssna mot sunnantrakt.

Då spör jag en darrning af en okänd makt.

Se, bergets prinsessa, som nalkas!
Jag tycker blodet än brinna, än svalkas.

Hon kommer i fjällskrud.
Hon kommer som en fjällbrud,
som en ottesångsfröjd och en midsommarkvälls-
brud.

En hårlock, moget brun
som torf och daggstänkt mull
och mjuk som violens fjun.
Kinderna äro som dun,
brynta i solens gull.
Aldrig Fröja, den kärleksfrun,
för all sin prisade skönhets skull
vunnit mot dessa ögonklot,
dessa lysande hvita tänder,
denna spänstiga fot,
dessa kraftigt mjuka händer!

Vet jag hvad det är som träffat mig först?
Om ögonens skratt eller tjusning,
det stolta och söta tyranni,
eller läpparnes lustmelodi,
som bjuder och förbjuder berusning
och gäckar: "Du är bunden, du är fri!"
en rund, energisk liten haka,
en nacke som ibland far dristigt tillbaka
och böjes ibland så andaktsrent
och bornalent.
Hvar linje och lem i figuren
är en lofpsalm till moder naturen.

I stoftet jag sänker min hjässa
för dig, du bergets prinsessa.
Fjällbrud, härliga, stanna,
lägg en sekund din hand på min panna!
Åh, det skall hålla mig skadeslös
för alla de dagar jag sörjde och frös.

Åh tack! Du har vederkvickt andan.

När jag åter är nere i dalen
skall jag le till de fadda talen
på förstklassmatsalsverandan,
där grefvarna och baronerna
trängas med populasen
om tabeldåtportionerna
och nektarn i pilsnerglasen.

Storlien, Jämtland, juli.
AMALIA BJÖRCK.

der på en gul tamburin med långa, brokiga band.

Det var ingenting särskildt med henne, men hon skilde sig så påtagligt från de öfriga artisterna och den publik, som nu lyssnade till henne, att hon därför väckte mitt intresse.

Hon nickade ej åt pianisten, och när hon log slöt hon ögonen, liksom var hennes leende riktadt mot något annat än det som var framför henne i brinnande ögon och halföppna, lystna läppar.

Hon sjöng ett par visor till och hennes lätta fötter dansade takten allt medan tamburinen klingade — ett par unga män hade stigit upp och gått fram till estraden, där de försökte fånga henne med sina blickar, men hon såg ej åt dem, och när hon gled ut bakom fonddekorationens vida förhängen, var hennes ansikte likgiltigt och stumt.

Jag satt och funderade öfver hvad hon egentligen kunde vara för slags varelse och hvad som fört henne hit, hon föreföll så späd och hvit midt i all denna smuts och orenhet, som en liten blomma med hvita blad vuxen upp midt i en afskrädeshög.

Jag hade ej lagt märke till de efterföljande numren på programmet, men plötsligen såg jag människorna resa sig upp och ordna sina kläder, kvinnorna bundo schalarna fastare öfver ryggen och strökо öfver det brända håret, en och annan försökte draga min uppmärksamhet till sig, männen tryckte hattarna öfver nacken och de cigarrettrökande pojkarna drogo bullrande i flockar ut ur salen. Ljusen släcktes ett efter ett och det blef halfmörkt öfver de tomma bänkraderna.

Men längst fram satt ännu den gamla kvinnan och tycktes vänta på någon och jag hörde henne säga till pianisten, som med en smäll slog igen pianolocket och släckte stearinljusen:

— Är hon icke färdig ännu — jag fryser.

Men då kom hon ut ännu mera liten och späd i sin enkla grå kappa och hatt än jag sett henne på estraden, och hon sade med ett nästan omärkligt leende mot pianisten:

— Mamma är så otålig, men nu skall vi gå.

Och hon böjde sig ner mot den gamla och lade hennes arm under sin, så varsamt som om hon varit rädd att rubba en flik i hennes dräkt, och modern reste sig mödosamt upp och hon stödde sig så tungt på den lilla gestalten, när de långsamt gingo förbi min plats mot utgången, att jag ej förstod, hur hon förmådde hålla sig upprätt.

Jag vet ej hvad det var för en idé, som dök upp i min hjärna, men jag fick en plötslig önskan att se hennes ansikte nära mig och höra hennes röst tala till mig och jag följde efter ut i den tomma gränden, hvilken låg där ännu mera dyster och skrämmande än förut.

De hade icke hunnit långt, jag såg deras mörka gestalter liksom fastvuxna vid hvarandra några alnar framför mig och var med några raska steg vid deras sida.

Och jag sade, i det jag lyfte på hatten:

— Förlåt — trakten ser ej vidare förtroendeväckande ut — får jag lof att bjuda er mitt sällskap, och jag riktade mina ord till den äldre kvinnan när jag talade.

Hon vände sitt beslöjade ansikte mot mig och jag såg nu hennes ögon, hvilka voro stela och hade detta glasartade uttryck som på en blind, när han ser mot ljuset, och hennes röst lät afvisande då hon svarade.

Men den unga mönstrade med en snabb blick min person och ljuset från en lykta föll klart öfver hennes rädda ögon, hvilka lyste.

Och jag sade:

— Ni är Annunzia, som sjöng i kväll, jag hörde er — er röst var så skär som en silfverklockas klang.

Den gamla blinda inföll snabbt och de blefvo båda stående ett ögonblick:

— Annunzia är endast hennes artistnamn, det är jag, som lärt henne att sjunga — och när jag ej svarade, tillade hon:

— Jag har en gång innan jag förlorade min syn sjungit vid Kungliga Operan.

Hon började att tala om en ännu ryktbar tenors ungdom och hon nämnde hans namn med en viss stolthet, liksom hade han varit en son eller nära anförvant till henne, hon försökte afkläda sig de tarfliga kläder, som nu höljde hennes gamla, giktbrutna varelse, och försökte visa mig bilden af en ung, strålande nittonårig operaprimadonna frasande i siden och med juveler om hals och armar, och hon talade snabbt, med en stämma, som darrade af rörelse, och jag såg den ungas ansikte vid min sida, hur det skiftade vid hvarje ord, i det att ögonen sågo långt ut förbi den trånga, smutsiga gränden perspektiv.

Jag gick tyst och hörde på och försökte då och då få in ett ord, som röjde mitt uppmärksamma intresse — tills vi så slutligen stannade framför ett grått hus med en stor, gul port och tillbommade fönsterluckor.

Den gamla ville fortsätta sin berättelse (förmodligen hade hon aldrig påträffat en så tacksam åhörare) och bjöd mig upp, och fastän jag såg den oroliga ängslan, som göt sig öfver den ungas ansikte, följde jag med upp för några rankiga trappor, öfver hvilka en fotogenlykta spred ett svagt darrande sken.

Vi kommo så in i ett stort rum med ett enda långt, smalt fönster — jag strök eld på en tändsticka och tände ljusen på den gammal-

Hvarje husmoder bör prenumerera på Barngarderoben Hvarje sömmerska likaså.
Pris för helt år 3 kr.: halft år kr. 1:60. Lösnummer 30 öre.
12 häften årligen.

PÄRMAR
till IDUN 1909 och föregående år
tillhandahållas till följande priser: Iduns pärmar, röda med guldtryck kr. 1:50 Iduns romanbibliotek, röda eller gröna 50 öre. Iduns Hjälpreda, röda eller gröna 50 öre.
Kunna erhållas i närmaste bokhandel eller direkt från Iduns expedition, om rekvisision och likvid i postanvisning insändes.

modiga chiffonieren, medan den unga hjälpte modern af med ytterplaggen.

Rummet var kallt och en sliten brokig bryssel-matta dolde bristfälligt det grofva golfvet.

— Vi bo så enkelt och det är knappt riktigt städadt här, sade den unga, men jag såg ej hennes blick, ty hon höll på att ordna kuddarna i en stor hvilstol framskjuten vid det åttakantiga med en mörk duk betäckta bordet — det enda som fanns.

Och den gamla sjönk ner bland kuddarna uttröttad, och jag såg att hennes bleka ansikte var starkt fåradt och håret grånadt vid tinningarna.

— Laga i ordning téet, sade hon och vände sina blinda ögon mot dottern och hon böjde sig lätt mot mig, då hon fortsatte:

— Ni dricker väl té.

Jag tackade och visste ej hvad jag skulle säga mer.

Men så kom téet fram, och det puttrade och sjöd i samovaren, en från doft spred sig i rummet och den unga sade åter:

— Vi laga vår mat inne.

Men som om hon sagt en dumhet, tillade hon:

— Det är så bekvämt.

Jag kom att tänka på Ryssland och några af de egendomliga ceremonier jag där varit vittne till, jag talade om dess folk, om Gorkis romaner och Turgenjeffs och jag berättade, hur jag en natt i Moskva blifvit häktad för mord på en pantlånare och tillbragt en fasansfull natt tillsamman med det värsta förbrytarafskum jag någonsin skådat.

— Men på morgonen fann man den verklige mördaren dold i ett vagnslider och jag blef lössläppt under många artighetsbetygelser och polisprefekten lät sända mig en inbjudan till middag — hvilken jag dock afslog.

Hon log, när jag sade det.

— Nej, ni ser ej ut som en mördare, och med ett plötsligt tankesprång tillade hon: — Ni måtte ha rest mycket.

Jag svarade henne med att berätta om andra länder och andra folk, och hon hörde på som ett barn, hvilket lyssnar till sagor.

Vid ett tillfälle inföll hon:

— Ni måtte vara lycklig öfver att äga sådana minnen.

Och hon hällde långsamt upp den guldbruna drycken i de blå kopparna. Den blinda modern halfsof i sin stol.

— Lycklig, svarade jag, minnena göra en icke alltid lycklig och vi skola ej lefva i dem, utan i det lif, som lefver, blommar och sätter frukt omkring oss. Där skola vi finna vår gärning, vår sorg och vår fröjd, en dåre är den, som söker göra det närvarande bittra ljuft genom att sluta sina ögon och drömma om det som varit. Med öppna ögon skola vi skåda vår dags öde, medan den dagens sol lyser och blottar dess nakna verklighet, ty så blir hjärtat hårdt och kallt och slutet, för lidandet som för lyckan.

Och jag såg in i hennes ansikte, när jag sade det.

Mina ensamma bittra tankar kommo tillbaka, likt mörka tama dufvor, som återvända till sitt bo, och jag fortsatte:

— Se, jag har varit en drömmare! Med halfslutna ögon gick jag och drömde mig stor i en värld, som låg utom det verkligas gränser, och jag såg denna värld bakom mina halfslutna ögon så tydligt som jag nu ser er! Jag såg den och jag lyssnade ut dess röst, tills den som en sång klingade i mitt bröst och ett ljus lyste i min själ och jag gick ut bland människorna och ropade: Se, detta har jag sett, hör, detta har jag hört, men de vände sig bort med förakt, ty de sågo intet, hörde intet af det som uppfyllde mig. Då öppnade jag mina halfslutna ögon och jag såg den verkliga världen framför mig, och alla krånade sig och smålogo slugt, och trodde att de kunde lösa alla tillvarons gåtor.

Men jag var ung och full af trots och jag slöt åter mina ögon och ropade ut mina ord, hvilka skulle vittna om det, som jag sett och det som jag hört i det rike, till hvars portar jag ensam bar nyckeln.

Då togo de mig uppmärksamt i betraktande och de sade flinande till hvarandra:

— Så ung han är.

Men andra drogo fram sina matskåpsnycklar och försökte öppna portarna till det rike, om hvilket jag vittnade, och de bände och filade och vredo rundt och när portarna så gingo upp, sade de:

— Sannolikt döljer sig platt intet där bakom, han är en bedragare, låtom oss gå härifrån till våra dagliga bestyr och ej förspilla tiden.

Så blef mitt hjärta hårdt och fullt af bitterhet och jag slöt ej mera mina ögon för det som var framför mig, för det förflutna och det tillkommande var mitt öra döft och mitt öga blindt, mitt lif har blifvit en kedja, där hvarje länk är ett stycke lif för sig i glädje, smärta och sorg, en länk för hvarje solhvarf, och länk fogas till länk, tills en gång det hela brister — när och hvar är mig likgiltigt. Det må vara i natt eller om sjuttio år, här eller på andra sidan hafven.

Men hennes ansikte hade blifvit blekt och hon sade, i det handen långsamt gled öfver hennes fällda ögonlock.

— Ni talar så oförsonligt, så utan all tröst — — —

Och medan hon åter öppnade sina ögon mot mig, tillade hon:

— Men jag, jag — hur skulle jag kunna lefva då?

Och hennes hand ritade en krets i luften öfver det torftiga rummet och den sofvande blinda kvinnan, tills den stannande vid bordskanten, där den föll ner som en trött, hvit vinge.

— Är det icke bättre — sade hon — att bära sitt lilla öde så högt man förmår, utan att förtröttas och med ett hopp, som aldrig svikes, är det icke bättre att ur den lilla gärningen framlocka en enda lefvande blomma än att låta allt förfaras och vissna bort, därför att ej en hel skog ville växa upp. — När ni nyss talade, gjorde edra ord mig mer ondt än ni anar. Ty hur skulle jag kunna göra allt det jag nu gör, om jag tänkte som ni. Hur skulle jag kväll efter kväll kunna stiga upp på den smutsiga tribunen och sjunga de visor man befallt mig att sjunga, om jag icke ständigt såg min blinda moder framför mig. Ty hon ser ej den smuts, som omger mig. Men det är detta jag tror — ni har ej någon att lefva för, ni har ingen att älska — — som jag.

Och när hon sade detta, förnam jag värmen i hennes ord, och det slog mig plötsligt hur fattig jag var, där jag nu satt och tog emot tröst från en okänd kvinnas, en varietésångerskas hjärta, och jag tyckte mig höra detta lilla hjärtas slag, när hon lutade sig ner och väckte modern, och jag kände mig så usel och ovärdig, som om jag mottagit en gåfva, hvilken jag visste att jag aldrig kunde återgälda.

Hela min stolta bitterhet och mitt världsförakt blef så futtigt vid sidan om hvad denna lilla heroiska kvinna offrade kväll efter kväll, tyst steg jag upp, när hon räckte mig sin hand till afsked, och jag böjde mig så öfver denna lilla hand, som om jag blygts för att visa det tack, som säkert glänste i mina ögon.

GÖSTA ADRIAN-NILSSON.

A. Thunqvist, foto.

Nicanders barndomshem.

DEN GAMLA "KONREKTORSGÅRDEN" i Strängnäs skall nu också gå all världens och alla idyllers väg. Redan i sommar faller den för spett och bila. Innan dess har man begärt en liten plats åtminstone i Idun för det trefna skaldehemmet, som en gång, den 20 mars 1799, såg Karl August Nicander födas under sitt låga tak. I den stora "skaldeeken", som också synes å vår bild, har han som gymnasist många gånger suttit dold med sin förtrolige vän och diktarbroder Erik Sjöberg (Vitalis) för att komma himmelen och inspirationen närmare.

Våra Asa-gudar som högbänks-stolpar.

ETT ORIGINELLT skulpturverk äro vi här invid i tillfälle återgifva. Det är ett par högbänksstolpar, snidade i ek af den kände artisten Gunnar Hallström, framställande den ena Odin, den andra Tor, och afsedda för grefve Eric von Rosens jaktstuga på Rockelstad slott i Södermanland. De höga asar ha nyss lämnat konstnärens ateljé, men blefvo innan dess "förevigade" af Iduns hof- och Valhallafotograf.

Kvinnorna under fanan.

Ett kapitel om införandet af ett kvinnligt värnpliktsår.

SÅ LYDER PRISÄMNET för september i vår serie "Årets tolf kapitel" och uppmana vi alla dem af våra läsare, som ha något att säga i frågan, att genom Idun framlägga detta för vår läsekrets. Täflingsartikel, som icke gärna i längd bör öfverskrida 4 Idunsspalter, insändes till *Iduns redaktion, Stockholm, senast den 31 juli* och förses med påskrift: *"Iduns artikeltäfling"*. För den enligt redaktionens åsikt bästa artikeln utfästes ett pris af

ett hundra (100) kronor

och den prisbelönade uppsatsen inflyter i något af Iduns septembernummer.

PRIMA

Innan 7 kr. betalas för ett snörlif, bör ifrån Franska snörlifssömmeriet i Stockholm, 1 Norrmalmstorg, 1 tr., dess illustrerade priskurant rekvireras.

Salamander alla sorter. Enhetspris 15,—

Dam- & Herr-Skodon Lyxutföring 18,—

MÄRKE SALAMANDER

Kvinnans

Ett kapitel om f
och kinderg
Eira Ne

FRÖKNARNA MARIA OCH ELLEN MÖBERG.

Det blir inte mycken vård af vare sig fysisk eller psykisk art under dessa barns tidigare lefnadsår. Och dock säga oss pedagogerna, att människans karaktär grundlägges under hennes sju första lefnadsår och människans karaktär spelar ju en stor roll i hennes öde. Se, därför ha vi dessa stenkastande unga slynglar och dessa lättfotade flickungar, som äro lika odugliga mödrar för sina barn som gatan varit olämplig begynnelseskola. Därför ha vi så många bittra människor med hårda blickar, som lifvet lärt att önska något bättre för sina barn, men som af brist på medel måste låta det gå i den gamla vanliga trallen.

EN AFDELNING I ARBETE.

FRÖBELINS

I LEKSA

Men hvad kunna vi göra för att taga vara på och hjälpa framåt den generation, som skall träda i vårt ställe? Det är vår generations plikt och det är särskildt kvinnornas längtan.

De, som blifvit bittra af den inbördes striden mellan samhällets man och kvinna, slunga ut sitt anatema öfver den andra parten och klaga resigneradt, att så länge icke båda hälfterna af människosläktet stå jämsides i samhällsförvaltningen, kunna vi göra intet.

Men det är inte sant. Vi kunna hjälpa och förebygga på ett provisoriskt sätt. Och vi skola ingalunda döma männen som hårdhjärtade och egoistiska, utan betänka, att *de veta icke hur det är*. Om de förstode det — om våra kärleksfulla fäder, ridderliga bröder och omtänksamma äkta män riktigt visste och förstode den fattiga kvinnans och det fattiga barnets tillvaro och vedermödor, så var viss om att de skulle ställa sig helt på deras sida och ögonblickligen kasta om rodret. Men de förstå det inte, och med ett eller annat lysande undantag komma de aldrig att kunna förstå det, emedan de äro män och kvinnorna äro kvinnor. Därför kan inte samhället hjälpa förrän kvinnorna fått komma med.

Men det har funnits några lysande undantag bland männen — i detta fall Fröbel. Han visste, hur hjälpen kunde ges. Med en kvinnas ömhet och en mans kraft tog han sig an barnen och slungade in en ny eld i pedagogikens och det sociala

BARNAVÅRDSAFDELNINGEN.

FRIS I KINDERGARTEN. FÖ

NÄR MAN vandrar omkring i våra svenska slumkvarter — jo, mina damer, vi ha verkligen sådana! — i både Stockholm och våra större fabriksstäder och ser de små barnen under skolåldern dagen lång drifva omkring i smörjan och andas in det allt utom väluppfostrande gatlifvets andliga atmosfär, är det en fråga, som tager ord, hvilka snart i flammande skrift möta en hvart man skådar. Och den frågan lyder så:

Ha vi råd att så förspilla ett dyrbart människomaterial?

När man nu är kvinna, så tänker man ju specifikt kvinnligt, och därför bli våra tankar moderligt ömma för alla dessa små vårdslösade människoplantor, och vi känna ett behof af att stå skuldra vid skuldra med deras mödrar, som samhället och lifvet kufvat ned från deras självskrifna plats som mödrar och husmödrar med ett grepp så hårdt, att de bli blå kring handlederna, figurligt taladt.

Ty fabrikens långa dag tvingar arbeterskorna från hemmet $6—{}^1/_2\ 7$ på morgonen och låter dem återvända först på kvällen, då redan små barn under sju år borde mätta och badade sofva sött i sina bäddar för att få en stark grund att bygga sin fysiska hälsa på, men det är en omöjlig lyx för de flesta dagsarbeterskors barn. Endera låsas de in i rummet, osundt och halfstädadt, eller också lämnas de bort till någon grannfamilj, som just inte är bättre än gatan, som i tredje fallet blir deras dagslånga tillflyktsort.

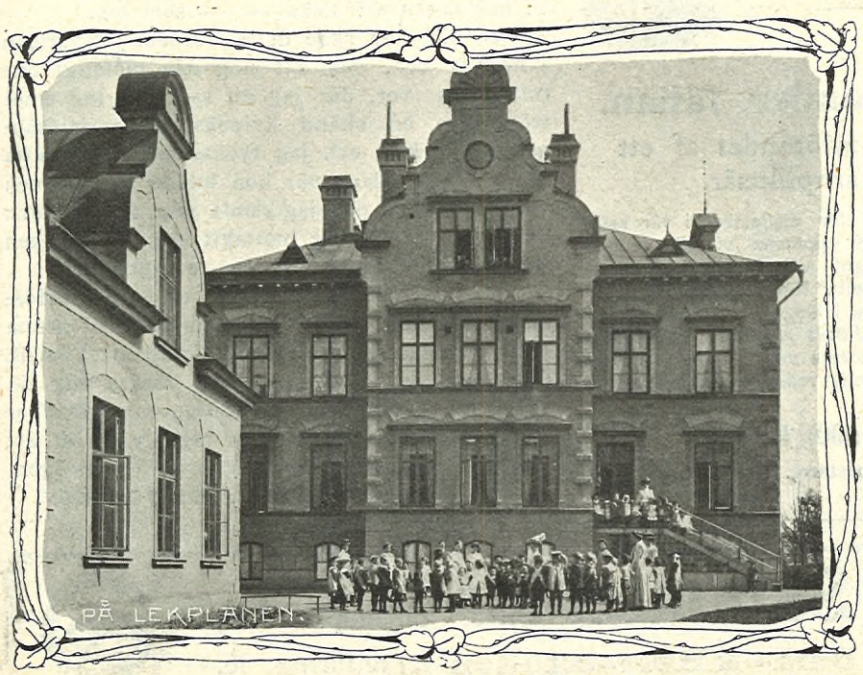
PÅ LEKPLANEN.

värnplikt.

olk-kindergarten
artenfolk. Af
llberg.

I BARNKAMMAREN.

lifvets värld. Han sammanfattar sina idéer under namnet kindergarten. Kindergarten är icke bara något, som skall roa barnen utom hörhåll för mammor, som ha råd att hålla sig med migrän, det är en upplåten dörr in till en rikedomens värld af ännu ovärderade skatter. När man träder öfver tröskeln till en Kindergarten i Fröbels anda är det som om man, sig själf ovetande, sagt något: Sesam, öppna dig! Den är så enkel och så vis, denna värld, mäktig så oändligt förstående af barnet, så djup psykologi. Den är så vid, så ren, så betydelsefull. Den är en plantskola för *blifvande karaktärer* och *blifvande mödrar* och den är ett steg i rätt riktning då det gäller att hjälpa dagsarbeterskornas bekymmer.

Fröbels eld brinner klar och stark med alltjämt växande lågor i utlandet — främst Tyskland, Österrike och Amerika, där städer, stat och kommuner tagit sig af hans idéer och själfva undervisningsväsendet håller på att omdanas enligt hans metoder. Småskolan glider öfver i kindergarten med hela sin undervisningsplan och seminaristerna få bli kindergartnerinnen för att anses fullt redo för kallet att uppfostra. Sverige har hittills stått långt tillbaka, t. o. m. för Danmark. Men en och annan liten låga har dock äfven här flammat upp, starkast och klarast den först tända af folk-kindergarten i vårt land: fröknarna Mobergs i Norrköping. Det har här icke stannat vid enbart en folk-kindergarten, utan genom en sinnrik kombination med

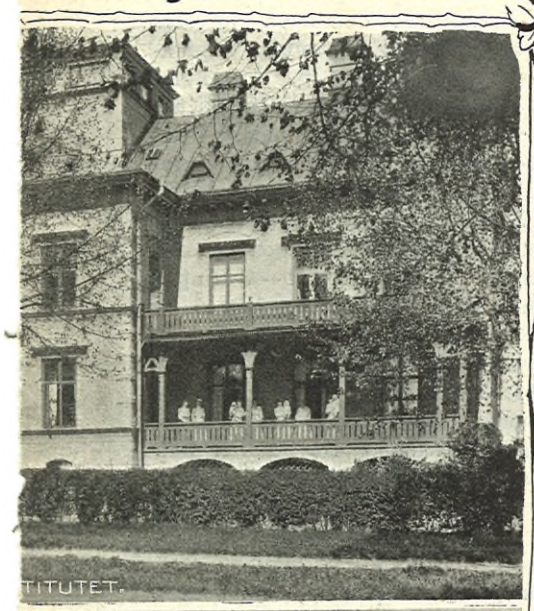
TITUTET.

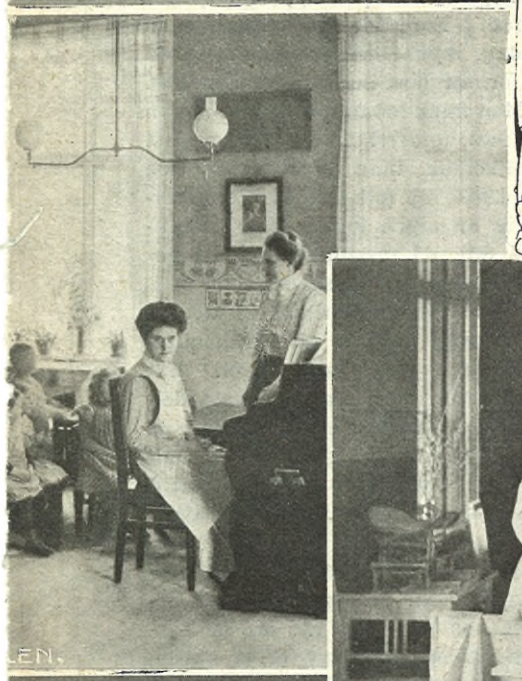
LEN.

BARNAVÅRDSAFDELNINGEN.

RFÄRDIGAD AF BARNEN.

andra sociala verksamhetsgrenar växt ut till hvad jag skulle vilja kalla *vårt första institut för kvinnlig värnpliktsutöfning*. Det är ett idealiskt dylikt, om en liten utvidgning kunde företagas — hvilket kunde ske, om medel förefunnes — nämligen en grundligare hushållskurs' upptagande på programmet.

Kvinnlig värnplikt ha vi ju alla hört talas om. Det betyder, att hvarje ung flicka bör lära sig sköta och handleda barn af olika åldrar, hushåll, sömnad, elementära grunder i sjukvård, kunskap, såväl teoretisk som praktisk, i fattigvård och samhällslära. Det är ju en fullt riktig tanke. Det fordras både man och kvinna till att taga reda på det stora samhällshemmet, han för verksamheten utåt, hon för verksamheten inåt. En mans hustru måste vara en klok husmor och en god moder för att deras hem skall kunna bli ett tryggt, fritt, lyckligt näste och fostra präktiga barn, och samhället är ju blott ett hem, hvars väggar tänjts ut litet mera.

Den 6 april 1904 startades den första svenska folk-kindergarten i Norrköping under namn af "Fröbelstugan". Året därpå bildades föreningen för folk-kindergarten i ändamål att stödja företaget, hvilket växte och växte och kräfde allt större lokaler och allt fler medhjälperskor. I det de båda systrarna genom sin verksamhet allt mer lärde sig förstå arbetarhemmens ställning och svårigheter, mognade hos dem en plan, som på våren 1909 tog form af ett gåfvobref till föreningen på 50,000 kronor, hvilket kapitals afkastning skulle utgöra grundplåten för "ett stödjande af hemmen med afseende på barnens fostran, företrädesvis i 3—7 årsåldern, och utbildning af unga kvinnor för uppfostrarekallet". Och på hösten 1909 var Fröbelinstitutet en verklighet. Föreningen för folk-kindergarten var omdanad till *Fröbelföreningen*, med vidare program.

Lokal erhölls i Moberg-Eggerska skolans egendom — ett präktigt stenhus vid en af Norrköpings vackra esplanader, midt i en blomrik trädgårdsdunge, där stora sköna gräsmattor och sandhögar väntade på barnafötter och barnafingrar. Den gamla "Fröbelstugan" är inrymd i en fristående flygel i samma trädgård.

Här putsades nu och målades i ljusa, glada

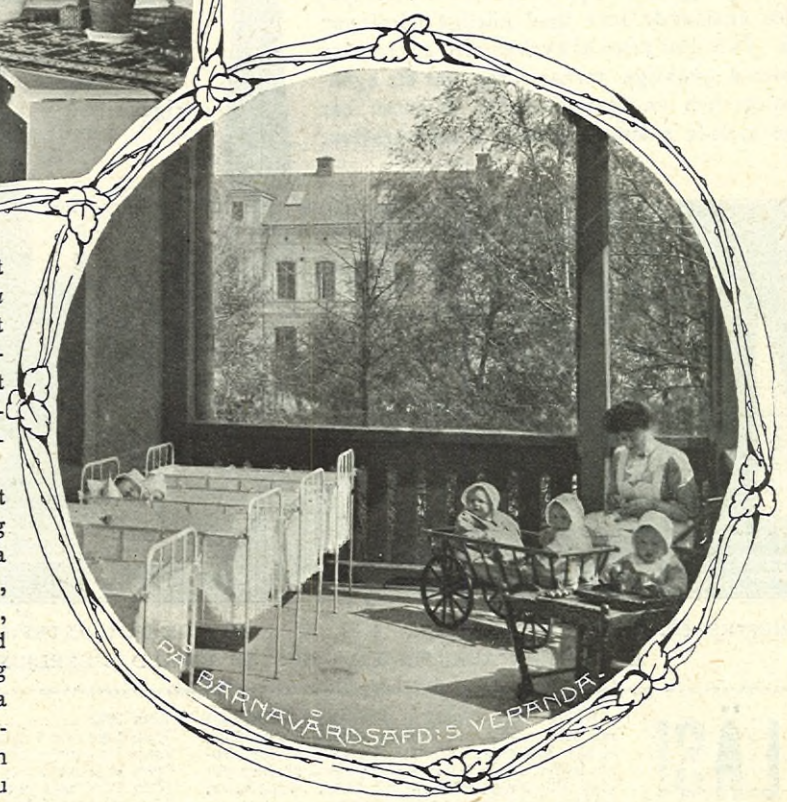
PÅ BARNAVÅRDSAFD:S VERANDA.

Fosterländska Sjuhundraårsminnen.

1. AFTÄCKNINGSHÖGTIDLIGHETEN VID GESTILREN.

2. DET I SÖNDAGS INVIGDA GESTILRENMONUMENTET.

VÄSTERGÖTLAND var under medeltiden skådeplatsen för upprepade strider mellan svenskar och danskar. De senare inblandade sig gång efter annan i de tronstrider som stodo mellan medlemmar af Erikska och Sverkerska konungaätterna.

År 1208 den 31 jan. stod sålunda i Kungslena (förr kalladt Lena) ett slag mellan konung Erik Knutsson och den fördrifne tronkräfvaren Sverker d. y., hvilken sistnämnde med sina danska hjälptrupper här led ett stort nederlag. Till minne af detta slag upprestes midsommaraftonen 1894 på en öppen plats i närheten af Kungslena kyrka ett granitmonument.

Till samma minne skall konung Erik ha uppfört den nuvarande kyrkan i Kungslena. Kyrkan, uppförd i romansk stil, har ett särdeles anslående inre med härliga målningar från 1749. Det yttre af kyrkan med de tre höga särdeles ovanliga tornspirorna har ett egendomligt och vackert utseende. Kyrkan har innevarande sommar undergått restauration.

Två år efter det stora nederlaget vid Lena försökte Sverker åter sin lycka på slagfältet, men led åter med sina danska hjälptrupper vid Gestilren, omkring en half mil från det förra vid Lena, ett förkrossande nederlag och stupade själf i slaget. Hans lik fördes af segrarna till Alvastra kloster och jordades där. Detta slag var betydelsefullt för den svenska nationen, ty därmed var konung Erik Knutssons svenska välde befästadt.

Till minne af det utkämpade slaget har nu på en höjd vid Gestilren på 700-årsdagen den 17 dennes aftäckts det ståtliga monument vi här afbilda. Vid den högtidliga akten närvaro Prins Eugen, länets höfding, riksantikvarien Montelius m. fl. Öfverst på stenen äro inhuggna ett svärd, en pålyxa och ett armborst. Härunder läses: "Sjuhundra år efter slaget vid Gestilren reste Västgötar denna sten 1910. Gud skydde Sveriges rike!"

G. E.

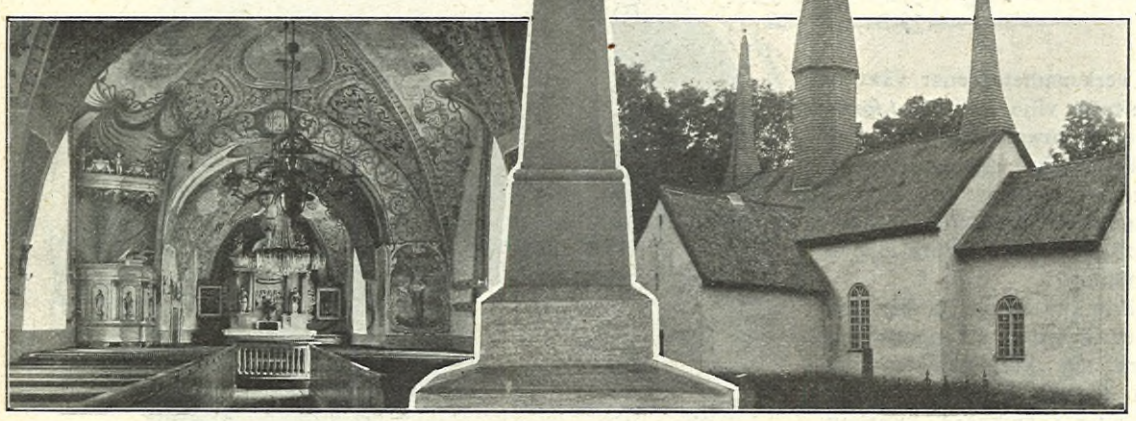

3. MINNESSTENEN VID KUNGSLENA. 4 O. 5. INTERIÖR OCH EXTERIÖR AF KUNGSLENA KYRKA EFTER RESTAUREREINGEN. GUSTAF EWALD, HERRLJUNGA, FOTO.

(Forts. fr. föreg. sida.)

färger, här möblerades och inreddes med småherrskapsmöbler, och kort efter strejkens slut drog där in en skara af åttio små pojkar och flickor, som med nyfikna ögon beskådade och all härligheten. Åttio lyckliga utvalda af den två gånger så stora skara, som anmälts!

Folk-kindergarten är fördelad på den ofvan nämnda Fröbelstugans lokal och tre stora salar i själfva skolhuset. Utrymmena äro härliga. Nästa granne till kindergarten äro småbarnen under ett år. De ha till sitt förfogande en stor sofsal, där deras tio små sängar få mer än godt utrymme, en härlig veranda med direkt ingång till salen, kök, elevrum och föreståndarinnans rum. Barnavårdsafdelningen förestås af en Rödakorssyster, som genomgått Sophiahemmet och Barnavård i Stockholm. Den kurs, som anordnats i samband med afdelningen, är ett fullkomligt motstycke till Barnavårds. Doktor Anna-Clara Romanus är läkare och teoretisk instruktör.

Nästa länk i Fröbelinstitutets lilla kedja är barnkrubban med ett stort kök och en stor sal, barnkammaren kallad, där 1—7-åringar rusta om i solsken och frisk luft från 6 på morgonen, då far eller mor lämna in dem, till sju—åtta på kvällen, då de hämtas igen.

När kindergarten är slut, börja eftermiddagsbarnen komma. Det är skolbarn, hvilkas mödrar äro på dagsarbete. De få här lära sina läxor, leka, hjälpa till att laga sin aftonvard under öfverinseende af den kindergartenlärarinna, som jämte utbildadt biträde har sin bostad i skolan.

Några få ord om en princip, som tyckes mig mycket god. För alla barn begäres en viss afgift pr dag, mycket ringa, men dock en afgift. Detta för att lära hemmen värdera den hjälp de få. Men finna ledarinnorna, att någon svårighet förefinnes, underrättas föräldrarne, att barnen äro välkomna utan ersättning. Och märk, att från 1904, då folk-kindergarten startades, har aldrig en afgift kräfts eller uteblifvit utom i de fall, då institutet erbjudit befrielse. Det vittnar godt om saken.

Hur ledes nu ett sådant institut? I det intimaste samband med hemmet och fullkomligt frigjordt från hvarje skymt af skolprägel. Låt oss kasta en blick på de späda barnens afdelning. De flesta af de tio små ha ogifta mödrar, helt unga flickor från fabriker. I vanliga fall skulle barnets öde blifvit att sändas bort till någon änglamakerska, modern betalade större delen af sin inkomst för det, det gled ut ur hennes lif — och hon vore kanske snart färdig med ett nytt. Nu däremot kan hon behålla det hemma hos sig. För 25 öre får barnet hela dagen skötsel och mat, öfver natten och söndagen får modern själf taga hand om det. På så sätt växa mor och barn fast vid hvarandra, barnet fostrar sin mor genom sin blotta närvaro, och det finnes exempel på att det också skyddat henne för mångt och mycket. Fröknarna Moberg äro noga med att alla mödrar, som kunna det, på middagsrasten skola komma och amma sina barn. I stället för att skilja mor och barn åt förenas de och ett hem bildas, om också blott i en svag begynnelse.

Denna idé "att stödja hemmet" är den genomgående hufvudprincipen. Maria Moberg är fattigvårdare, men äfven hennes syster och medhjälperskor dela sinsemellan upp "sina barns" hem och besöka dem ofta. Föräldra- och mödramöten hållas tidt och tätt. Och äro så välsignadt fria från skolpedanteri.

I Fröbelinstitutet kvittras dagen lång. Där är sol och sång och skratt och lek och ras, ifriga små händer i lerklumpar för att forma en kruka, en fågel. Beskäftiga små flickebarn

LÄS!

Några äldre årgångar realiseras till betydligt nedsatta priser och erbjuda för dem, som förut ej äga desamma, en billig, omväxlande och lärorik lektyr. Mot insändande af nedannämnda belopp till ***Expeditionen af Idun, Stockholm,*** erhålles inom Sverige ***portofritt:***

Idun 1892	2:—	Idun 1908 (med julnumret)	5:50
Idun 1893 (n:r 1 felas)	2:—	Idun 1909 (med julnumret)	6:—
Idun 1895 (utan julnummer)	2:—	Iduns julnummer 1894	0:20
Idun 1904 (med julnumret)	4:—	Iduns julnummer 1898	0:20
Idun 1906 (utan julnummer, n:r 25 o. 52 felas)	4:50	Iduns julnummer 1905	0:50
Idun 1907 (med julnumret)	5:—	Barngarderoben 1905, komplett	2:—

LÄS!

med uppkaflade ärmar kring en riktig kakelugnsspis där en, den allra viktigaste af alla de små viktiga, vänder plättarne i pannan, medan andra diska och torka så väl som den prudentligaste gamla tjänsteande. Och här och där en glad, vänlig tant, som aldrig brusar eller slåss, bara så sakteliga leder den lilla människovarelsens vilja i riktiga spår och med tålamod — åh, ett sådant tålamod! — är barn med barnen och dock, när så skall vara, samlar dem i ordning och tystnad.

Barnen leka sig till kunskaper, och när de komma hem äro de så ifriga att hjälpa sin mor, att mammorna inte nog kunna förundra sig. Det säges också, att när kindergartensbarnen komma i skolan, är det en stor skillnad på dem och de andra. De äro kunnigare, artigare, förstå att tänka och leka bättre.

Se, detta är i stora drag den plan, några af oss kvinnor satt i verket. Väl genomtänkt, väl utfördt. Klokt och godt. Ett handtag åt far och mor, ett handtag åt barnet, ett handtag åt hemmet. Ty det är inte så utan, att seder och lärdomar, inplantade i Kindergartenshemmet, sås vidare af en ovetande liten son eller dotter och ofta nog slå rot i äldres sinnen.

Det är vid det här lilla Fröbelhemmet som ett mindre antal af våra unga kvinnor ha tillfälle att utöfva sin "värnplikt".

Här ges först en ettårig kurs för flickor öfver 16 år, omfattande teoretisk och praktisk utbildning i späda barns vård, sömnad, något hushåll, handledning och sysselsättande af äldre barn, samhällslära, hygien, samaritkurs med underafdelningar, psykologi, pedagogik, trädgårdsskötsel och dylikt. En sex månaders kurs för flickor från folkskolan, fyllda 14 år, med samma ämnen. En kurs för kindergartenslärarinnor med eventuell barnavårdskurs. Slutligen en tre månaders kurs i späda barns vård för flickor från folk- och elementarskola. De som så önska få deltaga i hembesöken, åhöra särskildt anordnade föreläsningar i sociala ämnen, sexuell hygien, fattigvård m. m.

Hur afhållet Fröbelinstitutet är, märker man på föräldrarne, då de hämta sina små, mest kanske på deras buttert belåtna min och den sträfva ömhet hvarmed de säga åt barnen: tacka nu tant vackert. Hur värderadt det är af samhällets stöttepinnar framgår af en liten händelse, som kommit till eder korrespondents kunskap. En af stadens "pampar" hade besökt institutet och lättade sitt hjärta på det specifikt manliga sättet med en svordom, och så tillade han:

"Hattarne af, mina herrar! Är det så här kvinnorna vilja ordna och styra, så i Guds namn, ju förr vi släppa fram dem, desto bättre!"

Det är här föga taladt om initiativtagarinnorna. Men deras donation vittnar för dem. Deras lefvande entusiasm, deras anspråkslösa dagliga kärlekstjänst, deras ordnande förmåga, deras hjärtetro på *barnet* — det har allt tagit gestalt i Norrköpings Fröbelinstitut — vårt värnpliktshem, som jag kallar det — och vittnar mer och bättre än många vackra ord om hvad andas barn de äro.

Men det kan ju vara af intresse att veta, att de på många och vidsträckta studieresor årligen inhämta alla nya uppslag och noggrant följa med kindergartensakens utveckling i andra länder för att vara så väl skickade som möjligt att handleda barnen och utbilda våra blifvande mödrar och barnavårdarinnor. En hel del sånglekar ha af dem bearbetats och öfver-

De ha varit klarsynta nog att i rätt tid ge en rätt impuls och självuppoffrande nog att utan någon som helst vinst bära saken till seger och lämna ett stort bidrag till lösningen af en stor fråga.

Flykten öfver Öresund.

1. SVENDSENS FLYGMASKIN EFTER ANKOMSTEN TILL LIMHAMNSFÄLTET.

2. DEN LYCKLIGE SEGRAREN OCH HANS FAR OMBORD PÅ ÖRESUNDSFÄRJAN.

DET GICK som det ofta går. I veckor hade spänningen inför täflingen mellan män och maskiner om hvem som först skulle flyga öfver Sundets blåa vatten drifvits upp mot kulmen, och när denna var nådd och genom den långa väntan intresset slappnat, skedde flykten en tidig söndagsmorgon i soluppgången utan många andra åskådare än några montörer å danska sidan, fiskmåsarna i sundet och de svenska journalister som troget väntade vid Limhamn. Den lycklige segraren och eröfraren af de stora danska och svenska flygprisen är en ung mekaniker Robert Svendsen, 24 år gammal, den ene af de två danska aviatiker, som varit baron Cederströms medtäflare.

Efter en förberedande flygning som likväl gick mindre lyckligt startade Svendsen med sitt voisinbiplan vid fyratiden på morgonen från flygfältet på Amager. Vädret var lugnt och himlen molnfri. Han steg upp ända till 250 meters höjd och kunde efter 31 minuters flykt landa å Limhamnsfältet.

En dansk och några svenska journalister, som troget stodo på sin post i väntan att få se någon af de danska aviatikerna, hörde vid half femtiden surrandet af en motor och kort därpå blef aeroplanet synligt och gjorde en landning. Den unge modige aviatikern hade företagit den 3 mil långa färden utan eskort af motorbåtar, förlitande på styrkan af sin maskin och sin rådighet och förtjänade väl den entusiastiska hyllning, som så fort bragden blef känd kom honom till del af såväl svenskarna i Malmö som köpenhamnarna. Bland dem, som hjärtligast hyllade segraren var hans svenske medtäflare baron Cederström, hvars maskin först samma dags afton åter blef klar efter det nyligen skedda fallet.

Den flygentusiasm, som härskar på kontinenten och som hvar dag ökas och får ny näring genom nya lyckade flykter, har nu kommit också till våra nordligare breddgrader, och sedan vi nu fått vår förste professionelle aviatiker dröjer det nog icke länge, innan vi få flygtäflingar äfven i Sverige och vi här bli i stånd till att på nära håll följa den spännande kampen, som väl till slut skall sluta med luftens fullständiga eröfring.

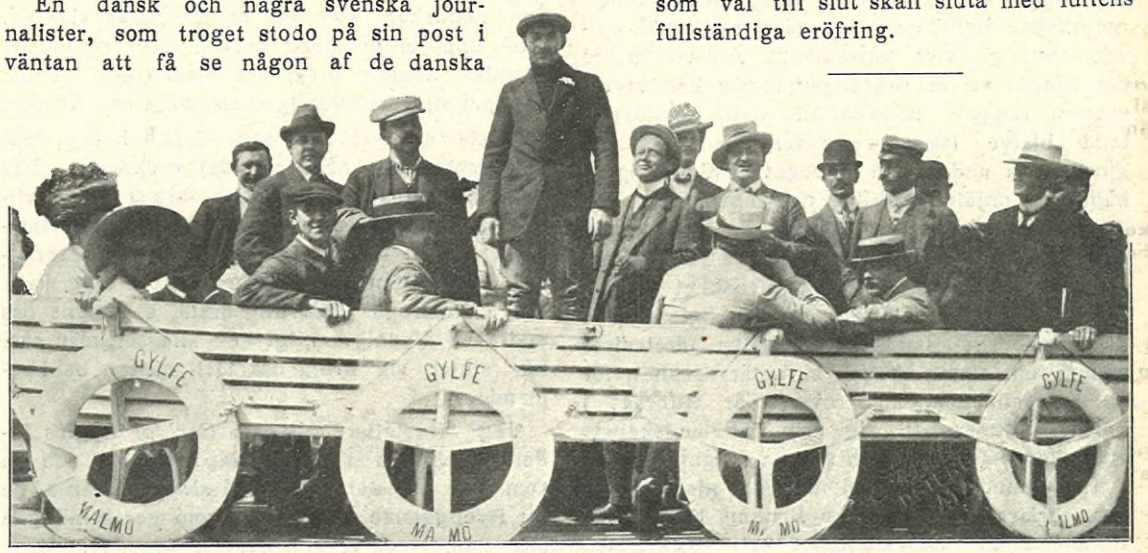

SVENDSEN HYLLAS VID ANKOMSTEN TILL DET JUBLANDE KÖPENHAMN.
ATELJÉ JONN, MALMÖ, FOTO.

Uppgif lifvidd (under armarne), midjevidd och kjollängd erhåller Ni till Eder figur
fullt tillförlitliga, moderna och eleganta
Pappersmönster.

Erhållas omgående till nedanstående pris inom Sverige: **Bluslif** 40 öre, **Kjolmönster utan släp** 50 öre, **Prinsessklädning** 75 öre, **Reformdräkt** 75 öre, **Barndräktmönster** 50 öre, **Kragmönster** (Pellerin) 50 öre, **Kappmönster** 60 öre, **Nationaldräktmönster** 1 kr.
Mönster kunna äfven beställas efter andra än våra modeller. Beställning skall då åtföljas af den modell som önskas. Priset är då dubbelt mot det vanliga.

Expedieras portofritt inom Sverige om rekvisition åtföljd af likvid insändes till
Norrlandsgatan 16, Stockholm,
Mönsteraffären "Chic".

Spalten om böckerna.

NÄR MAN kommer till *Per Hallströms* nya bok *Skepnader och tankar* direkt från djupet af en tysk afhandling i filosofi, känner man sig i början möjligen en smula förbryllad just inför bokens filosofiska del. Det aforistiska uttryckssättet är väckande, tankar och synpunkter originella, bilderna suggererande, men någon hel utredning af ämnet i fråga får man knappast. (Ex. uppsatsen om snille och vanvett.) Det är väl heller inte meningen. Jag har hyst en half misstanke, att författaren i stället utlagt ett lofvärdt försåt för att obemärkt föra den mot filosofisk djupsinnighet så obenägna svenska publiken in på det fruktade området. Ett så lekande självsvåld och ett så älskvärdt och spirituellt raffinement måste 1700-talets snillrika män ha användt för att göra filosofien populär i de berömda franska salongerna. Metoden tycks mig emellertid ha en olägenhet. Inte alla och knappast många människor äro begåfvade med spiritualitet eller ens med förmågan att uppfatta den, två egenskaper, som för öfrigt torde ligga hvarandra närmare än som i allmänhet antages. Men de flesta ha den grundfasta öfvertygelsen, på hvilken de kunde föras längre fram på sanningens väg, att två gånger två är fyra. Och den som till sin ledsnad finner, att han inte har sinne för aforismer, skulle kanske kunna göra den glädjande upptäckten, att han har andligt utrymme nog för en logiskt uppbyggd lifsåskådning.

Efter denna icke nödtvungna utvikning från ämnet, härledd af en kanske dåraktig älsklingstanke, kan jag bara uttrycka min tacksamhet för allt det, som Per Hallström ger oss i sin bok. Vi ha glädjen att på hvarje dess blad möta en fulländad och fin kultur, vi få värden gripbara, som kanske eljes skulle halkat ur våra vårdslösa händer, vi genomlefva till själsstämningar förvandlade naturintryck. *Judekyrkogården i Prag* och *Holländsk natur* böra till det omistliga i det afseendet. Vi få främst, det är så banalt att säga, men det skall ändå här bli sagdt, möta en människa, om hvilken jag inte kan finna något annat uttryck än det också så banala och så grymt missbrukade ordet förnäm; kanske det också kan öfversättas, ehuru endast delvis, med orden sann och ödmjuk och klarsynt.

Författaren till *Italienska vandringar August Brunius* säger sig i ett afslutningskapitel ha skrifvit för en bestämd klass af läsare: de som ännu inte kommit söder om Alperna, och den dolda tendensen har varit att locka dem dit.

Jag är inte i ögonblicket i stånd att konstatera bokens inverkan på den afsedda publiken, men den som redan fått "blodad tand" beträffande italiaresor, gör väl i att bruka gåfvan med en viss aktsamhet. Annars kunde det hända, att en säkerligen aldrig helt öfvervunnen längtan tillbaka till detta förlofvade land blefve läsaren-resenären för stark och gjorde alla andra som surrogat använda uppehållsorter ohjälpligt fadda och ointressanta.

Bedårad af minnets förskönande glans kunde han kanske till och med förebrå författaren, att med en alltför nordisk partiskhet underskatta värdet af "klarheten" och "glansen" i det italienska landskapet, hvilka företeelser genom en annan svensk karaktärsegenhet, för en hemvändande, med hvarje år tillbragt i norden alltmera te sig som italialandskapets enda karaktäristiska och största dragningskraft.

Han kunde dessutom möjligen gjort lyckligare erfarenheter än herr Brunius beträffande tidtabellernas tillräknelighet och möjligheten att skydda sig mot den italienska varieteten af Pulex irritans och drickspenningshungern, men han kunde inte i sina djärfvaste förväntningar om nya skönhetsupptäckter ha drömt något mera äkta stämningsrikt än bokens skildringar af tvenne resedetaljer i kapitlen "*Till fots mellan sjöarna*, *Sempre diritto*" och "*öfver Marmorbergen*". Jag vore frestad att citera, men det blef för långt, jag vill bara säga, att om någon vid den läsningen inte känner kraftigare symptom af rese- och vandringsfeber, så gör han klokt i att stanna hemma. Han skulle inte ens på ort och ställe förmå att erfara sådana sensationer, att de tillräckligt uppvägde alla resans dock oundvikliga mödor och bekymmer.

Vi ha hunnit att bli både misstrogna och förväntningsfulla, då det är fråga om Norrlandslitteratur, och antingen det nu gäller att berömma eller klandra, ha vi från början klart, att om något i egentlig mening nytt kan det ej vara tal. Hvad som än kommer under vår iakttagelse måste kunna passas in i ett eller annat af de iordningställda facken.

Den som får i händerna *Sjöfallsboken* af *Bengt Berg* har emellertid inte läst rätt länge, innan del blir honom tydligt, att här är något ovanligt att räkna med, och skola jämförelser göras, så är det kanske inte närmast med norrlandsdiktarna. Jag har kommit att tänka på Kipling, inte en eftersägare, utan ett nytt original, en nordisk Kipling.

Den moderlöse finngossen Pertula lefver sin barndom uppe i obygderna kring Lule vatten tillsammans med sin ende vän hunden Njurko och sin far, som han aldrig lär känna. Af sin mor, som gett honom lifvet med sitt eget, har han ärft ett vekt hjärta, som lider med djuren som lida, om människorna vet han så litet, och en längtan till de stora vidderna på andra sidan fjällen.

I Ultevis bergstrakt bor en ungbjörn, som förlorat sin mor, slagen af människorna, då han var ett halfår gammal. Hvad den ungbjörnen tänker och känner och dunkelt anar, det får man veta, och man förstår att det måste vara så och på intet annat sätt. Man förstår, hur lusten att döda kom på ungbjörnen en dag, och hur lukten af blod gjorde honom vild. Man förstår, hvad människan måste vara för honom, människan, som en gång dödade hans mor, ty också en björnunge vet, hvad mor är och hur det känns att mista henne, fast människorna nog inte tro det.

Och man förstår, att just finngossen Pertula, som var ensam i världen, sedan han mist både sin far och Njurko, att han och den ensamme ungbjörnen skulle mötas en dag på sina vandringar. Då blödde redan björnens bringa af en annan mans spjut, och gossen Pertula var märkt af ödet till en svart bråddöd i ett fjällstup. Men innan allt blef slut för dem båda, hunno de se in i hvarandras ögon och glömma den fiendskap, som var mellan deras släkten. Hos ungbjörnen sjönk vreden inför en känsla harmlös undran öfver människan och Pertula kände i djurets blick igen sin döde vän Njurko.

Detta är inte allt, som finns i boken, fast det synts mig något af det vackraste. Där finns dessutom och kanske främst hela fjällviddernas och ödemarkens och ödevattnens stämning, fångad inte af en tillfälligt förbipasserandes blick, utan i ögon, som genom lång vana blifvit förtrogna med allt detta, som syns oss andra så äfventyrsaktigt och aflägset, men som här sluter sig kring oss tätt, nästan beklämmande.

Jag föreställer mig att *Carl af Ugglas* indelar publiken i "mina rätta läsare" och de som icke äro det. *Den blå skuggan*, den af de nu föreliggande novellerna, som ger samlingen sitt namn och den mest betydande af dem, innehåller mycket tänkvärdt, men den indiska visdom, som är dess kärna, hämtar jag hellre, jag måste erkänna det, närmare urkällan än i form af tankevarpen till detta, låt vara med utsökt konstnärlighet utförda inslag af en i grund och botten synnerligt banal kärlekshistoria. Inte ens, att den kanske *bör* vara banal för att motsvara ändamålet, försonar mig härvidlag helt och hållet. Så kommer *Fruarna på Mälstagård* med dess kväljande tragik, denna gång utan bakgrunden af den indiska tröstelärans försoning. Den psykologiska motiveringen förefaller mig här ej fullkomligt tillräcklig, om också den konstnärliga, alltjämt stegrade effekten ej uteblir. De två sista berättelserna *Eros Thanathophoros* och *Döden* handla båda om kärleken och döden, och fastän de skildrade känslorna äro utsökta och sublima, och skildringen står konstnärligt högt, verkar det hela på mig som lungsotspoesi eller som lofvande alster af en ung, begåfvad kammarlärd, som ännu bara i fantasien och på afstånd och därför så mycket intensivare, känner kärleken och lidandet och döden

Christian Günther har skrifvit ett sagospel i fyra akter, *Prins Tariel*. Temat är det icke obekanta: den osälle konungen och hans bror i landsflykt, som lefver i folkets och drottningens hjärtan. Prinsen kommer åter, störtar sin bror från tronen och vinner hans drottning. Men i sitt fall förkunnar konungen sin seger: Nu är han den frie, den afundsvärde, ty makten slår i bojor. "Det är lättare för en falsk herde och en förklädd sångare att eröfra världen än för en konung att behålla den." Med sådana ord återvinner han i döden sin drottnings hjärta. Detta slut med dess fina psykologiska motivering är den kvarstående behållningen af boken. Det föregående förmår knappt vid en genomläsning helt fängsla intresset. Om en möjlig lämplighet för scenen vågar jag icke uttala mig.

På *Åhlén* och *Åkerlunds* förlag ha utkommit bland enkronasböckerna fyra svenska original. *Fyrfolket* af *Fredrik Nycander* innehåller några raskt berättade skisser från västkusten.

Katrina Anna af *Frida Åslund* är en historia, som trots sina brister väcker intresse genom en icke fullt genomförd, men glimtvis god karaktärsskildring. I boken förekomma äfven några friska naturscenerier. *Osynliga krafter* af *Christina Nilsson* har ett icke föraktligt värde som folkpsykologiskt dokument. Den kan läsas med nöje, om äfven kompositionsbristerna äro i ögonen fallande. *Tröskverket* af *Elf Norrbo* har några i sin påtagliga realism goda bitar. En och annan retusch hade varit till fördel, ty om också allting möjligen kan sägas, beror det i afsevärd grad på sättet.

Bland sommarens rikligt erbjudna öfversättningslitteratur af lättaste litterära halt utgöres ett afsevärdt undantag af *Jacob Knudsens* utmärkta roman, Lærer Urup, som försvenskats under titeln *En folkskolelärare*.

Utrymmet räcker knappt till mera än att omnämna ett antal nya diktsamlingar, som hvar och en innehålla något värdt att läsa: *Blandad kör* af *Paul Nilsson*, *Skuggbilder* af *Bernhard Jonsson*, *Vindfälle* af *Nils Lago-Lengquist*, *Visor i vall och hemma* af *John A. Ekström*, *Blomvers* af *Sigurd Dahllöf*, elegant utstyrd och försedd med vingetter samt *Nya Dikter* af *Hugo Gyllander*. Den sistnämnda är en bok för finsmakare. De förekommande försvenskningarna af Kipling äro mästerliga.

GERTRUD ALMQVIST.

Riddarpojkarnes sång,

Johan Nordlings dikt, i tonsättning af *Richard Norén*, finnes fortfarande att tillgå å Iduns expedition, Mästersamuelsgatan 43, Stockholm, till ett pris af 2 öre pr styck, då minst 50 ex. rekvireras.

Skojarbröllopet.

Från "Ismaels barns" sorglustiga ökenvandring.

Af **Olof Högberg.**

I.

STOR-LARS, husbondedrängen hos änkemor i Storgården, hade blifvit bjuden till bröllops hos skojarne uppe å skogsmon.

Han satte sig rakt ned, så stor och lång han var, vid spiseln, där Stormor själf stod i matredning, och ville fundera huru han borde göra. Så det var nog kändt, att skojarne på mon jämte deras fränder och vänner i närfärd och långfärd brukade stjäla inom gården. Och då var det kanske en stor onöda att ge dem som en stadfästelse på allt deras tjufveri genom att nu fara till bröllops hos dem på köpet, trodde han.

Då tyckte Stormor likväl som så, att hvad som stals af dessa skojare inom byn, socknen och häradet åtminstone ej var stulet af de rent oskylde uthärads skojarne. De hade ärligen hållit andra tjufvar från gården och skulle ju lefva på sitt vis, vill säga Ismaels barns vis. Den högste själf hade ju förordnat, att deras hand skulle vara emot hvar mans hand. Hvad råd hade man då med detta?

"Så att jag tycker rent ut, att du skall dit och hedra dem, som inte bättre lott beskärdes. Hederligt skall jag rusta ut dig med bröllopskaka, helgerust och sportler på allt vis," slöt Stormor.

Och så belefvades, att Stor-Lars skulle till skojarnes bröllop.

Först tvådde han sig i bastun, fick sedan ta på sig en kamris-skjorta med broderad silkeskrage äfvensom ett par linnebyxor, väfda, sydda och strukna af Stormor själf. Utanpå fick han en röd, guldtränsad västjacka med hvitt bröststycke och hvita byxor med brokadränder. Skorna voro fina därefter, och då Stor-Lars synade sig i spegeln, tyckte han att självfvaste kunglig majestät knappast kunde se ståtérligare ut. Förstås han trodde, att nu var allting klart, men då kom Stormor frambärande ännu sex paren byxor till och en del plagg dessutom.

"Tag nu på dig dem här, det ena paret efter det andra," manade hon. "Det finare tar du innerst och så de sämre utanpå efter en hand. Gråvadmalmsrusten och de stora gluffstöflorna skall du ha ytterst."

"Men hörnu, mor, hvad skulle det tränga mig om?" undrade Lars.

"Jo kom väl ihåg, gosse, att du skall till bröllops i självfvaste skojargården!"

"Vet väl så men hvad är detta mer?"

"D'är så mycket med det, gosse, att

den till skojarbröllop far,
han åtta paren byxor har,

så att han kan gå ut med att mista sju och ändå ha ett par öfvers."

Lars höjde sig kraftmedveten, sträckte på sin arm, knöt näfven och utbrast:

"Jag vill se det skojarsällskap, som tar af mig *ett* par byxor, långt mindre sju." Och härtill svarade Stormor:

"Nå, huru därom är, så må du rusta dig så, att du kan hjälpa de andra stackarne, när de komma sig i all byxlöshet vid bröllopet. Och för öfrigt, om Ismaels barn skulle ge sig att försmäda dig för dåliga kläder, så kan du alltid kasta af dig något plagg om sänder, så bli de alltid något varse."

Stor-Lars gjorde då efter vanan som Stormor sagt.

Nu var det bara en liten bit uppåt mon och vägen dit var elak, så att Lars hade tänkt gå. Men Stormor tyckte, att det borde vara ordentligt, när det en gång skulle vara. Så att en af dräng pojkarne fick spänna för tvåspannsgiggen och skjutsa Stor-Lars upp genom tået. Till slut kom han åkande, stinn och styf som han var i vida vadmalskläder och knästöflor, med stora sportelknytet och en välsignadt stor kaka med sig.

II.

När skojarne i bröllopsgården märkte hvem som nalkades, så blef där en uppståndelse, må jag säga, liksom elden farit i rodret på dem allihop. De hade bara velat plåga Storgårdsfolket genom bjudning och ingen hade trott, att någon skulle komma därifrån.

"Stor-Lasse kommer nu ändå!" ropte den ene öfver den andre, så att det hördes all väg.

"Och bra ussligt har han på sig!" tyckte skojarjäntorna genast.

Emellertid samlades spelmännen för att spela in Lars till gårds. Då var det först den leda omständigheten, att en ovän till huset hade flängt upp bälgen till säckpipan, så att hon icke ens fångade luft. Och den, som skulle blåsa munspelet, ville öfverrösta trumman men spände olyckligtvis i med alltför starkt väder, så att det tog en annan väg, genom öronen kanske. Till slut var inte mer än trumman i bruk, så att inspelningen blef nog som den kunde. Stor-Lasse tyckte synd om dem, så att han lyfte lite' på brandhinken sin och skickade säckpipan deras ner till Stormor för att lagas till brudelåten af någon bland drängarne.

Lars steg af, mött af den som värd skulle vara. Det var nätt och jämnt, att han kunde ta sig in genom farstudörren deras och in i stugan med bröllopskakan. Stor var kakan som ett Guds syndastraff, som den allra värsta tunnbrödsfjäl någon kunde ha skådat.

Nu skulle de först bjuda Lars på kaffe och dopp, förstås. Och undrande blef nog karla när han kände på hvad som bjöds, men dracк ur koppen så alldeles gillt som helst och sade:

"Jag trodde ni bjöd kaffe och så var det en fisksoppa som riktigt heter duga. En så rar fiskbuljong har jag aldrig druckit i min lefnadsdag. Ni måtte väl ha självfvaste grannlåten till kockmor här i gården? En kopp buljong till, om jag får vara så näsvis och säja till själf."

Ja nu må en tro, att bröllopsfolket i skojargården fick stora ögon, så att det förslog. Det var då den oregerligaste dumbonde någon i sin lefnad sett och hört — om han inte möjligen var dess mera inmarigt fullflätad af den onde?

Det förstås, att äfven skojarne själfva tyckte nog som sanningen var, att kockmodern deras vräkt i kaffet lutfiskskinn utan allt vett. Kanske något stycke af rätta lutfisken äfven följt med? I alla fall ville den värd var försvara gården och sade alldeles gillt:

"Servera danneman en kopp till af vår herrskapsfina buljong, du Marionette Josefina Andrietta! Det hjärtegläder mig, att huset har något, som faller danneman så väl på läppen." Till slut ljög skojarn, utan att ta något särskildt för det, och sade: "Som det är med oss, mörkt och smått folk efter vägarne, så dricka vi fisksoppan först vid allt bröllopsgäste."

"Jag kan just förmärka det," genmälde Lars, där han satt vid koppen, och mer blef ej om den saken.

III.

Den ena gästen efter den andra hade sig till gårds. Och bland de likare af gemene skojarne räknades Kalle Friberg och Janne Frisk, bröderna Aron och Bryngel Gabrielsson. Fyra vildgastar voro de i brännvinet, såsom skojare bruka vara, men de kunde annars skicka sig liksom bildadt, och roligt ordkastiga voro de äfven, såsom mestdelen skojarpojkar. Likväl ville det rätta skojarlynnet inte tina upp och komma sig i farten. Si där i gården fanns nog mycket, som hörde Storgården till och detta satt nog Lars och såg. Men då skojare bruka fara omkring och småstjäla lite här och där, så var det ingen som visste så noga hvad de skulle gömma undan för Stor-Lasse heller. Bröllopspigorna deras foro och rände om hvarandra, så att den ena kunde ränna näsan af den andra. Så att det var liksom en allmän känning af brändt horn genom att Lasse kom så opåräknadt till gårds.

Mellertid återkom säckpipan lagad men det hördes äfven vara platrigt ställdt med deras spelman — den stackarn var redan för mycket plägad. Då tog Lars säckpipan själf om hand och spelade upp den grannaste brudelåt, så att det gaf genljud i berg och backar.

Och fram ur kammarn kommo nu de här två, som skulle vara brud och brudgum. Vigseln hade förut stått i prästgåln. Granna voro de alldeles ogrundadt, *han* med skatefjädrar i hättan sin och *hon* med påfågelsfjädern från Storgården i hårkorgen. På köpet fick hon nu af Stor-Lars en hel binga de grannaste papegojfjädrar, som hon också stack fast i nacklufvan sin.

"Hvar fick danneman tag i så hjärtefina fjädrar?" undrade hon och neg så djupt.

"Joho," upplyste Lars, "si det var nog så, att huskatten våran tog sig för en dag att lappa upp den näsvisa papegojan, så att det stod som ett yrväder af fjädrar och dun ur ryggen och stjärten på'na. Och då fölls det för mig att samla ihop dem, för jag tänkte: Alltid kan den lilla fåfängligheten falla någon i hågen."

IV.

Så där gick en stund om sänder, så pass det gick.

Klokast hade väl varit af skojarne, om de inte stått på tå efter något finare folk än de själfva voro. Nu hade skojarjäntorna emellertid inte gett sig någon lefvande ro, innan det bars till att skaffa dit en skräddargesäll från stan. Och det förstås, att där gick han bland gemene skojarhopen i frack och den glansfinaste brandhink och sprätte värre än hvad en kan tänka sig om *Storskräddarmagistern af Paris*, densamme, som skräddar ut moderna på satans egenhändiga order och beställningar. Den karln var så fin af sig, att han inte ens vågat sig ut på bondlandet utan att ha båtshaken med sig — vill säga den finaste käpp med båtshakajärn ytterst på. En sak var, att skojarjäntorna helst ville hålla sig kring skräddarn från stan, då han nu var en sådan fin herre. Skojarpojkarne för sin del tyckte bra om, att Stor-Lasse kom dit och satte lite' respekt i skräddarn, för annars hade den spinken alldeles flugit af skaftet och alla andra måst ge sig på taket bara för en skräddarspink från stan, tyckte de, alle man.

Stor-Lars hade rent ut måst säga åt honom, att nog bodde man tillräckligt nära stan för att ha reda på stadstoken och hvad sådana gingo för. Skojarpojkarne till att skratta. Så vardt nog skräddarn lite' spakare ett tag. Han satte sig och strök till frackstjärten, som hade kommit i olag, och krökte upp morrstråna sina men snart började truten hans komma i gång, när han hörde allt medhåll af den ena och andra skojarmaran.

Det blef, förstås, en del traktering. Och ingen konst var det för Lars att se, hvarifrån det mesta hade kommit. Tydligen såg han ock i saken, att skräddarn var den mest begifne på starkvaran i hela sällskapet. Till slut lägger Lars sin tunga hand på hans axel och säger:

"Du måste ta dig till vara, gosse! För kom ihåg, att du är grälsjuk och tokig som du redan är, mycket mindre om du får något mer i nacken!"

(Forts.)

TILL FRUKOST

hvarje dag bör Ni äta

Vårgårda

HAFREGRYN — HAFREMJÖL

och Ni grundlägger därmed Eder hälsa.

Specialegenskaper: Genom den gulaktiga, mineralrika proteinhinnan: närande, dryga, fin smak. — Tillverkas under läkarekontroll. —

KÖKSALMANACK

Redigerad af
ELISABETH ÖSTMAN.
Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.

FORSLAG TILL MATORDNING FÖR VECKAN DEN 24—30 JULI 1910.

SÖNDAG. Frukost: Smörgåsbord; biff af svinfilé med portugisisk lök och potatis; mjölk; kaffe eller te med tunnbröd. Middag: Consommé med vermiceller; kokt gös med smör och ägg; stekt and med salader och brynt potatis; smultron med frusen grädde.

MÅNDAG. Frukost: Smörgåsbord; sillsås med färsk potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Polska rulader med potatis och spritärter; rabarbersoppa med grädde och skorpor.

TISDAG. Frukost: Smörgåsbord; risoller af oxkött (rester från måndag) med skiradt smör; mjölk; kaffe eller te. Middag: Bräckt skinka med spenat; filmjölk.

ONSDAG. Frukost: Smörgåsbord; biffstek med potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Oxsvanssoppa; inkokt braxen med grädde och pepparrot samt potatis.

TORSDAG. Frukost: Smörgåsbord; ansjovisbullar med ärter och skiradt smör; mjölk; kaffe eller te. Middag: Frikassé på kalf med ris; fruktsoppa.

FREDAG. Frukost: Smörgåsbord; ägg med skinksås; mjölk; kaffe eller te. Middag: Köttsoppa med klimp; falsk fiskfärs med hummersås.

LÖRDAG. Frukost: Smörgåsbord; strömmingslåda med ansjovis och stekt potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Fläskkotletter med potatis; smultron med mjölk.

RECEPT:

Stekt and (f. 6 pers.). 2 änder, 4 msk. smör (80 gr.), 2 tsk. salt, 1/2 lit. kokande buljong eller vatten.

Sås: 1 msk. smör (20 gr.), 2 msk. mjöl, köttjus, 2 tsk. citronsaft, 1 tsk. soja, 1 dcl. tjock grädde.

Beredning: Änderna, som böra användas genast de äro skjutna, emedan de mycket fort öfvergå i förskämning, plockas, svedas, tagas ur, sköljas mycket väl och torkas med en kötthanduk samt sättas upp. De gnidas med lefvern för att få en vacker rödbrun färg. Smöret brynes i en stekgryta, änderna nedläggas och brynas väl på alla sidor, hvarefter de saltas. Den kokande buljongen påspädes litet i sänder och fåglarna få steka omkr. 1 tim. under det de ofta ösas öfver. De skäras, hopsättas åter och serveras mycket varma, garnerade med grönsalad och oliver.

Smör och mjöl sammanfräsas, den silade och skummade köttjusen tillsättes litet i sänder under flitig rörning, och såsen får koka 10 min. Den afsmakas med citronsaften, sojan och grädden, hvarefter den får ett uppkok och serveras.

Sillsås (f. 6 pers.). 2 stora sillar, 3 ägg, 1 1/2 hg. smör.

Beredning: Sillen flås, urtages, sköljes och fläkes, ryggbenet borttages och sillen vattenlägges dagen innan den skall användas. Den inklappas i rent hvitt papper och alla småben borttagas noga, hvarefter den skäres i små tärningar. Äggen hårdkokas och skäras likaledes i små tärningar. Sillen och äggen blandas därefter i en karott och det skirade smöret hälles öfver. Anrättningen serveras med nykokt potatis.

Polska rulader (f. 6 pers.) 1,3 kg. benfritt innanlår, 1 liten msk. salt, 1/2 tsk. hvitpeppar, 2 msk. fint hackad portug. lök, 3 msk. hackad persilja, 2 hg. späck, 9 ansjovisar, 4 msk. smör (80 gr.), 1 1/2 msk. hvetemjöl, 1 lit. kokande vatten.

Beredning: Köttet tvättas med en duk doppad i hett vatten och skäres i 1 cm. tjocka skifvor, tvärs öfver muskeltrådarna. Köttskifvorna bultas väl och beströs med salt, hvitpeppar, den fint hackade löken samt persiljan. Späcket skrapas, skäres i tunna skifvor och dessa beströs med salt och peppar och läggas ofvan på köttskifvorna. Ofvanpå späckskifvan lägges hälften af en rensad och urbenad ansjovis. Köttskifvorna hoprullas och ombindas på tre ställen med tvinnadt bomullsgarn, förut doppadt i hett vatten. Smöret brynes i en stekgryta, ruladerna nedläggas tätt intill hvarandra och beströs med mjölet samt brynas öfver stark värme under omskakning. Den kokande buljongen tillsättes och ruladerna få sakta steka, med tätt slutet lock, omkr. 2 tim. eller tills de vid profning med vispkvist kännas möra. Ruladerna läggas upp på karott, och såsen vispas upp och hälles öfver.

Risoller af oxkött (f. 6 pers.).
Tunna pannkakor: 4 ägg, 5 kkp. gräddmjölk, 2 msk. mjöl, 1/2 tsk. salt.
Till pannan: 1 1/2 msk. smör.
Till stufning: 1/2 kg. oxstek (rester), 1 msk. smör, 1 1/2 msk. mjöl, 4 dcl. buljong eller steksås, salt, hvitpeppar.
Till stekning: 2 msk. smör (40 gr.).
Sås: 1 1/2 hg. smör (skiradt).
Beredning: Mjölet siktas i en bål. Äggen vispas väl tillsammans med gräddmjölken och nedröras jämte saltet. En pannkakspanna upphettas långsamt, smöret smältes i vattenbad och härmed penslas pannan. Af en smet göres tunna pannkakor, som blott gräddas på en sida. Köttet skäres i fina tärningar. Smör och mjöl sammanfrisas och spädas med buljongen eller steksåsen, litet i sänder. Såsen får koka 5 min., därefter tillsättas köttet och kryddorna. Hvarje pannkaka delas i 2 delar och 1 msk. af köttblandningen lägges på den gräddade sidan af pannkakan, som därefter hopvikes väl. En gjutpanna upphettas, smöret brynes däri, hvarefter risollerna läggas och få steka vackert ljusbruna. De uppläggas på varmt serveringsfat och garneras med persilja samt serveras med skiradt smör.

Oxsvanssoppa (f. 6 pers.) 2 små oxsvansar, 3 msk. smör (60 gr.), 2 chalottenlökar, 2 morötter, 1 liten knippa persilja, 3 lit. svag buljong, 1 msk. potatismjöl, salt, hvitpeppar, 3 msk. sherry, 1 msk. tomatpuré.

Beredning: Oxsvansarna tvättas med hett vatten och huggas i stycken efter lederna. Smöret brynes i en kastrull jämte de skalade lökarna, de ansade morötterna och persiljan. Svansbitarna iläggas och få bryna tillsammans med rötterna omkr. 2 tim. Buljongen tillsättes och köttet får koka 3 tim. eller tills det med lätthet lossnar från benen. Det upptages, soppan silas, skummas väl och afredes med potatismjölet, hvarefter den får ett godt uppkok. Den afsmakas med kryddorna.

Ansjovisbullar (f. 6 pers.) 50 gr. smör, 2 dcl. fint stötta skorpor, 14 ansjovisar, 2 ägg, 1/4 tsk. socker, 7 dcl. gräddmjölk.
Till formarna: 1 1/2 msk. smör (30 gr.), 3 msk. stötta skorpor.
Till garnering: 2 hårdkokta ägg.
Beredning: Smöret skiras och blandas med de stötta skorporna. Ansjovisarna rensas, urbenas, hackas fint och tillsättas. Äggen vispas med sockret och ihällas. Mjölken kokas upp och slås het på massan, som därefter omröres väl. Den fylles i små, smorda och brödbeströdda pastejformar, samt gräddas i ugnen omkr. 15 min. Bullarna stjälpas upp på rundt serveringsfat, garneras med de hackade äggen och serveras med konserverade ärter öfverhällda med skiradt smör.

Frikassé på kalf (f. 6 pers.). 1 3/4 kg. kalfbringa, 2 lit. vatten, 1 1/2 msk. salt.
Sås: 1 1/2 msk. smör (30 gr.), 3 msk. mjöl, 8 dcl. spad, saften af 1/2 citron, 1 msk. socker, 1—2 äggulor.
Beredning: Bringan knäckes på inre sidan och tvättas med en duk, doppad i hett vatten. Vattnet kokas upp, bringan ilägges och skummas och saltas. Köttet får därefter sakta koka med tätt slutet lock, tills det är mört eller omkring 1 1/2 tim., då det tages upp och skäres i för servering lagom stora bitar samt upplägges på karott. Smör och mjöl sammanfrisas, spadet tillsättes litet i sänder, under flitig rörning och såsen får koka 10 min., hvarefter den afsmakas med citronsaft och socker. Sist tillsättas de uppvispade äggulorna och såsen får sedan endast sjuda samt hälles öfver köttet, som serveras med ris.

Falsk fiskfärs (f. 6 pers.). 120 gr. smör, 8 dcl. gräddmjölk, 120 gr. hvetemjöl, 8 ägg, salt, hvitpeppar, socker.
Till formen: 1/2 msk. smör (10 gr.), 2 msk. stötta skorpor.
Beredning: Smör och mjölk få koka upp, mjölet iröres varsamt under full kokning, och smeten får koka, tills den släpper pannan, hvarefter den slås upp i ett fat att kallna. Då iröres 4 hela ägg och 4 gulor, ett i sänder, och färsen afsmakas väl med kryddorna. Sist nedskäras de återstående 4 äggvitorna, slagna till hårdt skum, och massan hälles i en smord och brödbeströdd form med lock och gräddas i vattenbad i ugn eller ofvanpå spisen 1 1/2 tim.

Den serveras med hummer- eller kräftsås, sherry och om så önskas med litet tomatpuré. Svansbitarna iläggas för att blifva varma och serveras i soppan.

ANNONSER skola vara inlämnade till Expeditionen senast fredag för att kunna införas i följande veckas nummer.

LEDIGA PLATSER

TVÅ arbetsglada, bildade flickor, den ena kunnig i matlagning, den andra i barnavård, båda med utprägladt ordningssinne, sparsamma och dugliga i alla husliga sysslor, få plats i Helsingborg att med husmoderns och jungfrus hjälp sköta hemmet i familj med fyra barn. Lön 250 kr. hvardera första året. Svar till »Rask och villig», Iduns exp., Sthlm f. v. b.

UNDERVISNINGSVAN, barnkär lärarinna, ej under 22 år, kunnig i tyska och franska, helst slöjd och musik sökes till hösten för 3:me barn, 10—9—7 år. Betygsafskrifter, ref. och löneanspråk sändas till fru Carl von Horn, Strömsholm, Västmanland.

I en af Skånes vackraste trakter finnes plats genast genast för en bättre flicka 25—30 år. Hon bör vara duglig, frisk, glad och barnkär, då hon tillsammans med husmodern skall sköta alla i ett hem förekommande göromål. Familjen består af herr och fru samt en tvåårig dotter. Jungfru finnes ej. Anses som medlem af familjen. Lön 15 kr. pr månad. Svar till »Godsförvaltare», Skurup p. r.

FÖR lärarinna, som genomgått lärarinneseminarium, finnes plats ledig å större herregård i Södermanland för att undervisa en flicka i de högsta klassernas kurs. Närmare genom svar till »E. K.», Gnesta.

HUSHÅLLERSKEPLATS. Vid länslasarettet i Jönköping finnes plats ledig för en hushållerska, att tillträdas den 1 instundande oktober (helst den 15 sept.). Årlig lön 500 kronor, kost, rum, tvätt och fria utskylder. Ansökningar med betyg och fotografi insändas före den 1 augusti till lasarettssysslomannen, som ock lämnar närmare upplysningar.

LÄRARINNA, undervisningsvan, barnkär och helst musikalisk önskas till 4 elever, hvaraf 1 nybörjare och 3 skola läsa 3:dje klass realskolekurs. Lön 300 kr. och fri resa. Svar med foto. till »4», Iduns exp. f. v. b.

EN välrekommenderad flicka, kunnig i bokföring, korrespondens och kassas sköt ande samt äfven villig deltaga i hushållsgöromål, erhåller plats å landet den 1 sept. Musikalisk och hemmastadd i tyska språket har företräde. Blir ansedd som familjemedlem. Svar med betygsafskrift och foto till »Export», Nordiska Annonsbyrån, Göteborg f. v. b.

LÄRARINNA. UNG och anspråkslös flicka önskas att läsa med en flicka och en pojke om resp. 11 och 8 år. Löneanspråk till »Skytteholm», Stockholm 2.

HEM och fritt vivre erbjudes medelålders, frisk, anspråkslös dam mot sällskap och hjälp i hushållet. Svar till »Lärarinna, Södermanland», under adr. S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm f. v. b.

LÄRARINNA för 8-årig flicka under inst. läsår önskas mot fritt vivre. Svar åtföljdt af foto. o. ref. till Kommins ter R. Janzon, Stjärnorp (Österg.) före den 27 juli.

EN nyinrättad barnmorsketjänst inom Björna kommun, Västernorrlands län, är för kompetent barnmorska, som jämväl aflagdt instrumentexamen, till ansökan ledig. Lönevillkor: fri bostad om ett rum och kök, kontant 300 kronor samt 3 kronor i arvode vid hvarje biträdd förlossning. Ansökningshandlingar, ställda till kommunalnämnden i Björna, insändas till undertecknad före den 15 inst. aug. Tjänsten tillträdes den 1 inst. januari.

Björna den 1 juli 1910.
N. JOHANSSON,
Kommunalnämndens ordf.

LÄRARINNEPLATS. Seminariebildad, musikalisk lärarinna erhåller plats till hösten å större egendom i Halland. Undervisning skall till en början utvå år meddelas åt 2:ne gossar, hvaraf den ena skall upplåsas till fjärde klassen och den andra till andra klassen i Statens allm. läroverk med tyska som grundämne för utländska språk. Därjämte följer undervisning för minderårig flicka, nybegynnare. Svar med betygsafskrifter och lönepret. torde sändas under adr. Fröllinge pr Getinge. Lotten Hermelin, f. Brummer.

EN pålitlig, allvarlig, medelålders tjänarinna, som är villig att tillse huset å större herrgård, där herrskapet blott korta tider vistas, får plats nästk. 1 nov. Sökanden bör vara kunnig i enklare matlagning och sömnad. Betygsafskrifter och uppgift å löneanspråk sändas till friherrinnan Mannerheim, Kramfors.

FÖR en barnkär och snäll barnsköterska, som kan åtaga sig vården af en 3 års flicka och spädt barn, kunnig i barntvätt och något sömnad, blir plats ledig 1 sept. event. 1 okt. i disponentfamilj på landet. Svar med betyg eller ref. samt helst foto. samt uppgift om lönepret. till »Ordentlig», Upperud, Dalsland.

GUVERNANT sökes till hösten för att i de första grunderna undervisa en 7-årig, moderlös gosse, i bättre hem på landet, en timmas ångbåtsresa från Uddevalla. Betyg, ref., foto. samt uppgift om löneanspråk sändes till Postfack 31, Uddevalla p. r.

HUSFÖRESTÅNDARINNEPLATS ledig. För en bildad 25 à 35-årig landtbrukaredotter finnes plats nu genast, vana att förestå landthushåll fordras. Svar, betyg och foto. till »Ung bruksägare», Hörle.

BARNFRÖKEN villig deltaga i hushållsgöromål erhåller den 1:ste aug. plats att sköta två gossar respektive 3 1/2 och 5 år om foto., ålder, rek. och lönepret. insändas till Snesta Gård pr Gnesta.

TVÅ bättre flickor, som vilja deltaga i förekommande arbeten hos liten familj i bergslagen, erhålla plats nu genast. Svar till »Landthushåll», Fellingsbro p. r.

UNG, frisk flicka, som är villig att undervisa i musik och deltaga i lättare husliga sysslor, erbjudes fritt vivre och godt hem på landet. Svar till fru Olga Hoffman, Elghult.

LÄRARINNA undervisningsvan, god karaktär, enkel och barnkär, önskas 1 sept. för tvenne barn 9 och 10 1/2 år i brukstjänstemansfamilj i Värmland. Sv. med lönepret., betyg, ref. och foto. under adr. »A. L.», Värmlands Björneborg.

ANSPRÅKSLÖS flicka, villig sköta mjölken efter c:a 15 kor samt matlagning och i öfrigt hjälpa till inom hemmet, erhåller plats i litet hushåll. Lön 15 kr. Svar med rek. till »Stilla hem», Eskilstuna p. r.

DEN 1 okt. är plats ledig på egendom i Bohuslän för en barnkär, anspråkslös flicka af bättre familj, att biträda husmodern vid skötesln af 2 barn (5 och 2 år gamla), sömnad och andra förefallande göromål. Svar med lönepret., ålder och foto. före den 15 aug. till fru Karin Lundström, Cederslund, Skredsvik, Uddevalla.

UNDERVISNINGSVAN, musikalisk lärarinna önskas för fyra flickor. En skall läsa 3:dje klassens kurs, de 2 3:dje förberedande och 1 fortsätta 1:sta förberedande. Svar med löneanspråk, betyg, rek. och foto. till »M. P.», Gräsmark p. r.

MEDELÅLD. lärarinna på landet önskar mot fritt vivre ett snällt och anspråkslöst bildadt fruntimmer till hjälp och sällskap. Svar till »Södermanland 1910», Iduns exp.

LÄRARINNA önskas 1 sept. för 2:ne flickor (9 och 10 år) i samma läxlag. Betyg från 8 kl. läroverk, rekommentioner och foto. jämte löneanspråk torde sändas till Stola egendom, adr. Lidköping.

I barnlös familj, där jungfru finnes, är till hösten plats ledig för en i enklare matlagning fullt kunnig bättre flicka. Svar till fru apotekare Levin, Ramnäs.

ORDENTLIG, ung flicka, väl kunnig i sömnad och van att deltaga i lättare städning och för öfrigt gå frun tillhanda, får god och väl aflönad plats i början af sept. i Göteborg. Tvänne jungfrur finnas samt extra hjälp hvarje vecka. Eget rum. Svar med betygsafskrifter, löneanspråk och foto. torde sändas till »M. L.», adr. Släp (Särö-banan).

RASK och proper hushållerska, pålitlig, väl kunnig i matlagning och med förmåga att med ordning sköta ett bättre ungkarlshem erhåller god plats till hösten. Ansökan med uppgift å ålder och åtföljd af betygsafskrifter samt foto., som återsändes, insändes till »God plats 10», adr. S Gumælii Annonsbyrå, Stockholm f. v. b

I godt hem i Dalarna, närheten af stad, får undervisningsvan god lärarinna plats, språktalande, musikalisk skicklig i teckning äger företräde. Betygsafskrifter och foto. till Nya Inack.-Byrån, Brunkebergsg. 3 B, Sthlm.

BARNFRÖKEN. En med de bästa rek. försedd barnfröken, som kan förete intyg om ordningssinne, lugnt och gladt humör samt verklig ömhet för barn erhåller plats nu genast hos familj i Göteborg att tillse 3 barn i ålder 2 till 5 år. Svar med foto. och betygsafskrifter torde insändas till »Konsulinnan X.», Sv. Telegrambyråns Annonsafdelning, Göteborg.

UNDERVISNINGSVAN lärarinna önskas till instundande hösttermin för en nioårig gosse och sjuårig flicka. Svar med uppgift på lönepret. jämte foto. och betygsafskrifter sändas till fru Agnes af Sandeberg, adr. Villiegården pr Rydsgård, Skåne.

LÄRARINNA, undervisningsvan, erhåller plats å landtegendom senast 1 sept. att undervisa tvenne flickor, 10 å 13 år i vanl. skolämnen, språk och musik. Svar med lönepret. och ålder under adress »T.», Resville p. r.

Husföreståndarinna,

som på egen hand är villig ombesörja göromålen i ett ungkarlshem, äfvensom undervisa en 7 års flicka i musik, får plats i sydsvensk stad den 20 okt. 1910 Ansökan märkt »Tjänsteman» jämte foto. samt uppgift å lönevillkor emotses före den 1 aug. d. å. under adr. S. Gumælii Annonsbyrå, Sthlm f. v. b.

Hushållerskeplatsen å Strömstads lasarett

ledig 1 okt. Lön 350 kr. årligen och allting fritt. 14 dagars semester. Kompetenta sökande torde inskicka betyg och ref. till Lasarettsläkaren före 15 augusti.

Sjuksköterskeplatsen

å sinnessjukafdelningen vid lasarettet i Gefle är ledig att tillträda 1 sept. eller 1 okt. 1910. Lön 450 kr. jämte två åldestillägg à 50 kr. hvardera efter två och fem års tjänstgöring samt fritt vivre. Ansökan till platsen insändes med första till Lasarettsläkaren, Gefle.

Sjuksköterskevikariat

under aug. månad erhålles af kompetent person vid Elghults fattiggård. Lön 50 kr. fria resor och fritt vivre. Vict. Hoffman, fattigvårdsst. ordf.

Husmoder och skolkökslärarinna

sökes vid Hammenhögs folkhögskola i Skåne. Tjänstgöring 9—10 mån., däraf 3 1/2 mån. som hufvudlärarinna i Husmoderskolan, f. ö. som husmoder för elevhushållet. Kompetens: afgångsbetyg från Fackskolan i Uppsala, Atheneum eller därmed jämförlig utbildning, helst någon praktik. Lön: 500—800 kr., beroende på kompetens och allting fritt (2 rum). Tillträde 24:de okt. Ansökan (med foto.) sändes ställd till styrelsen före 1:sta aug. till rektor Bosson, Hammenhög.

Till Tyskland

sökes en jungfru kunnig i alla förekommande göromål, pålitlig och duktig. Svar med betyg, foto. till »Godt svenskt hem», Rudolf Mosse, Köln.

Vid Samskolan

i Värnamo finnes plats för lärarinna inst. hösttermin med början 1 sept., med hufvudsaklig undervisning i tyska och naturkunnighet. Högre kompetens. Ansökningen jämte betyg insändas till styrelsen innan den 25 juli.

Kokerska

erhåller plats den 1:sta inst. aug. vid Provisoriska sjukhuset 97 Åsögatan, Sthlm. Upplysningar å kommissariekontoret.

Tvätterska,

van vid maskintvätt, erhåller anställning från den 15 aug. mot en lön af 360 kr. pr år jämte fritt vivre å Norrköpings Arbets- och Försörjningsanstalt, adress Norrköping.

Hushållerskeplatsen

vid Sundsvalls stads arbets- och försörjningsinrättning kungöres härigenom till ansökan ledig att tillträdas den 24 nästa oktober eller före denna tid efter öfverenskommelse.

Löneförmånerna äro 500 kronor kontant pr år jämte allt fritt.

Ansökan, åtföljd af präst-, läkarebetyg och foto. samt betyg styrkande sökandens kompetens, skall vara inlämnad till Fattigvårdsstyrelsen före kl. 12 på dagen den 17 nästa aug

Sundsvall den 12 juli 1910.

Fattigvårdsstyrelsen.

TALRIKA ANMÄLNINGAR om lediga platser för från oss utexaminerade elever ingå. Kurser anordnas den 1 aug. Begär prospekt. Stenografbyrån (Sveriges Centralinstitut för stenografi och maskinskrifning), 31 Regeringsgatan, Stockholm.

PLATSSÖKANDE

SJUKSKÖTERSKEELEV, med 1 års praktik, önskar sköta sjuk dam eller herre. Ersättning önskvärd. Sv. till »Sjuksköterskeelev», Katthammarsvik Gotland.

FÖR en 16 års flicka önskas en lindrigare plats i en bättre familj där barn på en 6—7 år finnes. Den sökande är kunnig i handarbete och sömnad. På betalningen fästes mindre afseende, mer på ett godt bemötande. Svar till »Önskar lära 1910», Södertelje p. r.

EXAM. sjukuksköterska som den 1:sta maj etexam. från Sabbatsbergs sjukhus och för närvarande vikarierar å sjukstuga önskar till i slutet af aug. plats å lasarett eller privat vård i mellersta eller södra Sverige. Svar emotses tacksamt till »Syster», Iduns exp. f. v. b.

I fint och trefligt hem, helst å någon egendom eller herrgård önskar ung flicka med god uppfostran, godt sätt och utseende plats nu genast som hjälp och sällskap. Är villig biträda vid skrifgöromål om så önskas. Svar emotses tacksamt märkt »Elisabet 26», Kvicksund p. r.

VILLIG och ordentlig 20 års flicka, önskar plats som ensamjungfru i liten bättre familj den 1:sta okt. 1910. Svar emotses tacksamt under adr. »20 år», Nybro p. r.